

KUNSTNERISK MEDBORGERSKAB PÅ DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUM

Det Jyske
Musikkonservatorium
**The Royal Academy
of Music**

KUNSTNERISK MEDBORGERSKAB PÅ DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUM

Tekst og redaktion: Sara Flint
Korrektur: Dorte Friis
Grafisk design: Stine Sandahl – sandahls.net

Det Jyske Musikkonservatorium
The Royal Academy of Music

Skovgaardsgade 2C / 8000 Aarhus C
Musikkens Plads 1 / 9000 Aalborg
www.musikkons.dk

Musik skaber oplevelser, livsglæde og sammenhængskraft i samfundet. Musik er ikke afskåret fra omverdenen, men er en aktiv del af samfundet. Derfor kan man tale om et særligt medborgerskab, der angår musikere, kunstnere og de tilhørende uddannelser – et kunstnerisk medborgerskab.

Det Jyske Musikkonservatorium (DJM) har siden 2019 arbejdet målrettet med kunstnerisk medborgerskab som en strategisk retning for uddannelserne. I nærværende magasin vil DJM's forståelse af og tilgang til kunstnerisk medborgerskab blive udfoldet.

Som læser vil du blive præsenteret for tankerne bag det kunstneriske medborgerskab, og stifte bekendtskab med en række forskellige

områder, projekter og fag, som kredser om kunstnerisk medborgerskab. Forhåbningen er, at du som læser bliver lige så nysgerrig og begejstret, som vi på DJM er over arbejdet med kunstnerisk medborgerskab.

God læselyst.

INDHOLD

- 6** *Hvad er et Kunstnerisk Medborgerskab?*
- 13** *Kunstnerisk Entreprenørskab*
- 21** *GLOMUS*
– Globalt netværk for videregående musik-, danse- og performancekunstuddannelser
- 28** *Musik og Sundhed*
– Valgfag på Det Jyske Musikkonservatorium
- 38** *Musik på Intensiv*
– Meningsfulde Øjeblikke & Health Care Performances
- 49** *SOL*
– Sammen Om Levende Musik
- 58** *Fremtiden på Det Jyske Musikkonservatorium*
- 67** *Dimissionstale fra 2022 af Martin Korsgaard*
– Dimittend fra Det Jyske Musikkonservatorium, Aalborg

HVAD ER ET KUNSTNERISK MEDBORGERSKAB?

Foto: Martin Dam Kristensen

”Det, der kendetegner et kunstnerisk medborgerskab, er kompetencen til at kunne skabe kunstnerisk kvalitet i et samspil mellem udviklingen af egen kunstnerisk praksis og en omverden, der stiller øgede krav til dialog og refleksion. Dette paradigme stiller krav til en uddannelse om at tilbyde åbne og fleksible læringsmiljøer med fokus på studentercentreret læring, entreprenørielle kompetencer og samskabelse”

(DJM Strategi 2019-2022)

Sådan står det beskrevet i DJM's strategi for 2019-2022. I takt med at debatten om kunstens rolle i samfundet vokser, og det kunstneriske medborgerskab gør sit indpas i diskussionen, ser DJM det som nødvendigt at tilpasse uddannelserne til samfundsudviklingen. Derfor har kunstnerisk medborgerskab været en helt central del af strategien på DJM de sidste fire år. Det er en verdensvendt strategi og tilgang til kunstuddannelse, som tror på, at kunst kan og skal spille en rolle i samfundets udfordringer. Med kunstnerisk medborgerskab insisterer DJM på, at kunsten skal være en aktiv del af vores samfund, og at musikeren skal påtage sig at få en engagerende plads i samfundet.

”Når vi bekendtgør at have kunstnerisk medborgerskab som en strategisk rettesnor, siger vi samtidig, at vi ønsker et fornyet, modigt og opmærksomt musikonservatorium. Vi vil gå forrest i udviklingen mod musikuddannelser, der engagerer sig i verden, og ruste de studerende til et liv som musikere uden for uddannelsernes fire vægge.”

Keld Hosbond
Konstitueret rektor, DJM

Denne tilgang er en kulmination på DJM's mangeårige erfaring med internationalt arbejde, som har masseret åbenhed og nysgerrighed helt ind i institutionens kerne. Med denne åbenhed er også kommet en opmærksomhed på at aktualisere uddannelserne, så de passer til de studerendes, undervisernes og samfundets behov.

Kvalitet, markedsværdi og civilsamfund går hånd i hånd

DJM har alle dage uddannet de studerende til at have den højeste kunstneriske kvalitet. Og med strategien om kunstnerisk medborgerskab er idealet, at DJM i lige så høj grad uddanner de studerende til at forholde sig til, hvilken markedsværdi de har som kunstnere, samt deres relevans i det omkringliggende civilsamfund. Heri opstår det kunstneriske medborgerskab. Det er et mindset og en tilgang til musikuddannelse, som DJM tror på, ruste de studerende til et bæredygtigt (arbejds)liv som musiker, som fremmer den kunstneriske kvalitet, og samtidig kommer samfundet til gode.

På DJM er udgangspunktet altid den høje kunstneriske kvalitet. At være en dygtig musiker er en forudsætning for at gå på konservatoriets uddannelser, og det er herfra vores verden går. Men det er bare ikke nok. Hvis man som musikkonservatorium lukker sig om sig selv, så ender man med at stå med en boble af

højeste kunstneriske kvalitet, men man risikerer, at relevansen for samfundet forsvinder. DJM ser det derfor som en nødvendighed, at konservatoriet engagerer sig i samfundsudviklingen, og stiller sig selv, de ansatte og de studerende spørgsmålet: Hvordan engagerer vi os i det samfund, vi er en del af? Det fordrer en forandring af et tidligere mere lukket system og åbner for en verden af nye samarbejdspartnere, nye publikumstyper, nye tilgange til undervisning og en masse nye refleksioner.

Når man som kunstner og institution åbner sig mod omverdenen, må man i samme ombæring også smide ideen om at have monopol på definitionen af kvalitet. Det betyder, at kunstneren er nødsaget til at forholde sig til modtageren af kunsten, samt det marked, som kunsten skal indgå i. De konservatoriestuderende skal derfor forholde sig til det marked, som de og deres musik er og bliver en del af. De skal forstå mekanismer i branchen, kende deres markedsværdi, og være bevidste om de standarder, de skal leve op til for at være aktuelle på markedet. Det kræver entreprenorielle kompetencer og evner til at skabe et bæredygtigt liv som musiker.

På samme måde skal man som kunstner forholde sig til det omkringliggende civilsamfund. Man må evne at inddrage omverdenen i skabelsen og udøvelsen af kunsten, og man skal have et øje for modtagerens særlige situation. Det kræver stor opmærksomhed og interesse i omverdenen, og hos de studerende på konservatoriet kræver det et kendskab til

musikkens potentialer. Når man inddrager civilsamfundet i sin kunst, ændres dynamikken mellem kunstner og modtager. Publikum er ikke længere bare dem, der sidder og klapper høfligt efter koncerten. Det er måske nogle, man skal spille sammen med, interagere med eller tilpasse musikken til.

I spændingsfeltet mellem den høje kunstneriske kvalitet, markedsværdien og det omkringliggende civilsamfund opstår det kunstneriske medborgerskab. Når DJM har kunstnerisk medborgerskab som strategi betyder det dermed også, at de studerende uddannes til at udvikle kompetencer indenfor alle tre felter.

At tune sig ind på sit publikum

Noget af det, der er vigtigt at uddanne de studerende til, når de skal kunne åbne sig mod omverdenen, er at kunne tune sig ind på sit publikum. Det at kunne vende blikket væk fra scenen og ud i samfundet, kræver stort musikalsk overskud og engagement. I mødet med omverdenen stilles der store krav til musikeren, og her skal man evne at tune sig ind på sit publikum. Det kræver empati, mod, evne til at læse situationen og indlevelse i målgruppen, samtidig med et højt kunstnerisk niveau, der gør musikeren i stand til spontant at tilpasse musikalsk form og udtryk. Ved at udfordre de studerende til at møde samfundet med deres musik, udvikler de både sociale, menneskelige, musikalske og professionelle kompetencer. Pianist, lektor og ph.d. Margrethe Langer Bro forklarer det således:

Foto: Martin Dam Kristensen

”Jeg forstår kunstnerisk medborgerskab som en tilgang, der transcenderer mennesker til åbenhed og til at indgå i en fælles medmenneskelig sammenhæng. For musikeren handler det om at række ud og gennem en kunstnerisk, personlig forankring og nysgerrighed at gå ind i det uforudsigelige rum og gribe det fælles øjeblik i musikken.”

Margrethe Langer Bro
Pianist, lektor og ph.d.

For at kunne påtage sig den opgave og tilgang, kræver det uddannelse, vejledning og øvelse. Derfor er det en vigtig del af DJM's uddannelse af de studerende, inden de står overfor nye målgrupper og ukendte situationer.

Etik og refleksion

Når man som musiker åbner sig mod sit publikum og omverdenen, og lader det få plads i skabelsen og udførelsen af musikken, så er der etiske overvejelser og refleksioner, som man skal gøre sig. Ligesom musikken kan gøre stort indtryk på den valgte målgruppe, så kan mødet med målgruppen også gøre meget stort indtryk på musikerne. Når man åbner for det sårbare rum, det ofte vil være, og eventuelt i forbindelse med sårbare mennesker, så kommer ens egen

sårbarhed også i spil. Her er det vigtigt, at musikerne er opmærksomme på den sårbarhed, og er i stand til at bearbejde de oplevelser, der kommer.

Etikken er derfor ikke enstregig, men må indeholde flere aspekter. Man skal gøre sig etiske overvejelser over, hvad modtagergruppen kan og vil rumme. Hvad kan man tillade sig at sige, gøre og spille i en given sammenhæng? Hvordan skal man reagere på folks sårbarhed eller udsathed, må man spørge ind og skal man stoppe, hvis der sker noget uventet? Derudover skal man gøre sig etiske overvejelser over musikerens position. Hvad kan man udsætte musikerne, og måske særligt studerende, for? Hvad kan man forvente af dem, og hvordan rummer man på bedste vis deres oplevelser? Og så skal man gøre sig etiske overvejelser over de samarbejdspartnere eller ansatte, der bliver involveret, når musikken kommer udenfor koncertsalen. Hvilket ansvar kan vi tillægge ansatte på f.eks. et sygehus, hvis en musiker fremprovokerer nogle reaktioner hos patienterne?

Alle disse overvejelser ligger i forlængelse af at arbejde med kunstnerisk medborgerskab, og det er derfor en del af DJM's uddannelser.

Hvordan gør man det i praksis?

DJM har gennem de sidste fire år arbejdet målrettet med at skabe muligheder for såvel studerende som medarbejdere, hvor man kan engagere sig i projekter, der rækker udenfor konservatoriets fire vægge. Derudover er der kommet nye fag til, og andre er blevet tilpasset, så de på bedste vis uddanner de studerende til det kunstneriske medborgerskab. Ligeledes har DJM engageret sig i forsknings- og samarbejdsprojekter med kunstnerisk medborgerskab i centrum.

Alle disse erfaringer viser, at arbejdet med kunstnerisk medborgerskab forandrer ikke blot uddannelserne, men også de studerende. Oplevelserne, refleksionerne og uddannelsen påvirker deres personlige udvikling, men også deres kunstneriske virke.

”Musikerne oplever, at de forandrer sig, når de arbejder med dette felt. Det kan godt være, at de stadig spiller i et symfoniorkester, men det er måden, de er i symfoniorkesteret på, som ændrer sig. Det handler ikke bare om eget ego, og om at man skal hyldes. Det handler om at skabe noget sammen. Og det er for mig kernen i kunstnerisk medborgerskab. Det handler om at tage egoet ud af ligningen og være bevidst om, at man er en del af noget større, som man bidrager til via sit talent. Det er ikke ens egen person, der er omdrejningspunktet, det er evnen til at skabe forbindelser til omverdenen.

Det lyder måske som et lille skifte, men det kan være kæmpestort for den enkelte kunstner. Det handler om, hvordan man bruger sin kreativitet og sit kunstneriske entreprenørskab, og får en indkomst ud af det, så man ikke går kold efter få år. Det er forskellen på, om man kan få et godt og bæredygtigt liv med sit kunstneriske virke.”

Keld Hosbond
Konstitueret rektor, DJM

DJM's arbejde med kunstnerisk medborgerskab er der kommet en række forskellige og vigtige samarbejder, nye fag og gode oplevelser ud af – fælles for dem er, at de har kunstnerisk medborgerskab i centrum.

I de følgende kapitler vil der blive præsenteret nogle gode eksempler på, hvordan DJM arbejder med kunstnerisk medborgerskab i praksis, samt hvordan det påvirker de studerende og deres kunstneriske virke.

Foto: Martin Dam Kristensen

KUNSTNERISK ENTREPRENØRSKAB

Camilla Overgaard
Guitarist og underviser
i kunstnerisk entreprenørskab

Fotos: Martin Dam Kristensen

Kunstnerisk Entreprenørskab

På Det Jyske Musikkonservatorium bliver alle studerende undervist i kunstnerisk entreprenørskab. Formålet er at give de studerende viden om musikbranchen, kulturlivet og den globaliserede verden, de er en del af. De lærer at forstå og reflektere over egen kunstnerisk praksis og relationerne mellem musikbranchen og kulturlivets andre aktører. Der er fokus på, at de studerende skal arbejde kreativt og undersøgende med de udfordringer og problemstillinger, som kan opstå i de professionelle sammenhænge, de vil indgå i som musikere.

Kunstnerisk entreprenørskab skal hjælpe med at klæde de studerende på til at træde ind i et professionelt virke. Det skal være med til at sikre, at de studerende kan navigere sikkert gennem en til tider vanskelig branche, hvor man skal være i stand til at skabe muligheder for sig selv. Det sætter store krav til ens entreprenante evner.

"At få at vide, at man skal være entreprenant, kan hurtigt komme til at lyde som om, at alle skal ud at finde på nyt og lave startups. Det betyder det ikke nødvendigvis. At være entreprenant kan også være at sætte sig selv i spil i en ny sammenhæng. Det er for de fleste godt at få prøvet af," fortæller Camilla Overgaard, guitarist og underviser i kunstnerisk entreprenørskab.

Når de studerende undervises i entreprenørskab, udfordres de på deres personlige og professionelle evner til at skabe handlemuligheder og til at stå overfor store nye udfordringer. Et vigtigt værktøj i den sammenhæng er at kunne bryde opgaven ned i mindre bidder og identificere det næste – og allermindste – skridt. Det kan være svært at overskue kompleksiteten, når man anskuer hele projektet, men man kan blive god til at bryde store opgaver ned i mindre, og det er en af de ting, de studerende lærer i entreprenørskabsundervisningen. De lærer at identificere, hvad de ikke ved, og hvordan de opnår den viden. *"For der står ikke nogen, og tygger maden for dig, når du er færdiguddannet som musiker. Her må du oftest finde frem til det næste skridt selv,"* som underviser Camilla Overgaard forklarer det.

De studerende præsenteres for teori om innovation og entreprenørskab som underviserne sætter i relation til de studendes praksis som studerende og musikere. De diskuterer kontrakter, løn og projektledelse. De taler om at udgive musik, og har fokus på processen derhen. De opfordres til at opsøge forskelligheder, imødekomme andre fagligheder, og de taler om deres egen faglighed i andre rammer. De undervises i markedet, branchen, og hvilken rolle musikeren spiller. Alt dette gør de studerende i stand til at kunne forholde sig til nye kontekster, og italesætte deres kunnen i sammenhænge, hvor omgivelserne ikke taler

samme faglige sprog. At kunne navigere på denne måde på tværs af kontekster er grobunden for et bæredygtigt liv som musiker.

Det er ikke alle, der skal udgive en EP eller starte en festival, men der er nogle generelle ting, der går igen, når man skal realisere store planer. Kunstnerisk entreprenørskab er derfor mere en uddannelse i at kende generelle redskaber til at løse opgaver, end det en hjælp til at udfylde konkrete ansøgninger, skemaer og planer.

Et trygt og personligt rum

Undervisningen handler derfor også om at træde et skridt tilbage og se på, hvad der gør én i stand til at realisere disse planer. De studerende bliver guidet i at gå ind i et personligt rum, og spørge sig selv, hvad der driver dem, og hvad der står i vejen for dem. Dermed udvikler entreprenørskabsundervisningen sig ofte til at blive et trygt rum, hvor de studerende har plads til og mulighed for at reflektere over egen praksis og dele udfordringer og drømme. Disse refleksioner kan også give anledning til bekymring. For hvad hvis man ikke har en plan eller et projekt at realisere? Denne bekymring er vigtig at give plads, og det får den i undervisningen. Her forsøger underviserne ikke at skubbe de ubehagelige følelser under gulvtæppet, men hiver dem frem i lyset.

"Det at finde ud af, hvorfor man ikke har et projekt – eller hvorfor det er ubehageligt ikke at have et – er et projekt i sig selv," siger Camilla Overgaard. Derudover viser det de studerende, at de ikke er alene med deres bekymringer. Tempoet kan ofte være højt på uddannelserne, så det er vigtigt at give de studerende et rum, hvor de sammen kan dele de udfordringer, der kan være som professionel musiker. De studerende bliver gjort

opmærksom på forskellen mellem at være personlig og privat, og ingen bliver tvunget til at være private. Denne grænse mellem personlig og privat er også relevant i forhold til livet som professionel musiker generelt.

Identiteten som musiker

At være professionel musiker er for mange ikke blot et arbejde, men også en stor del af ens identitet. Det er et personligt virke, og de studerende tager i høj grad identiteten som musiker på sig, oplever underviser Camilla Overgaard.

Men det kan være sundt at stoppe op og ruske lidt ved den forestilling. Til dette bruger underviserne blandt andet forfatter og ledelsesekspert Simon Sineks diagram 'The Golden Cirkel'.

The Golden Cirkel adskiller tre dele i et professionelt virke: Hvorfor, hvordan og hvad. For de studerende på konservatoriet er hvad de laver ikke svært at svare på. De er guitarister, sangere, fløjtenister. Hvordan de gør det, er der også et naturligt stort fokus på, da de hver dag uddanner sig til at blive bedre til deres instrument. Men hvorfor de er musikere, fylder typisk ikke så meget for de studerende. Derfor bliver de i entreprenørskabsundervisningen udfordret i at reflektere over deres "hvorfor". Hvorfor er de musikere, og hvordan kan de sætte det i værk og bruge det aktivt?

"Jeg har benyttet mig af en del af de metoder, vi er blevet præsenteret for i entreprenørskab. Jeg har prøvet at mærke en del efter i min mave, hvorfor jeg laver det, jeg laver. Hvad giver det mig at lave de ting, jeg laver, og hvilke

gør mig mest lykkelig og stolt over mig selv. Det er nemlig det, jeg gerne vil have bliver min drivkraft i min musikkarriere; at jeg absolut størstedelen af tiden laver de ting, som er mest betydningsfulde for mig som person, og giver mig det liv, jeg ønsker at have."

Martin Steensgaard Simonsen
Studerende, DJM

På den måde bliver undervisningen en anledning til at stoppe op og tænke over, hvorfor de er på netop denne uddannelse, og hvad de vil bruge den til. Ikke for at kunne lave femårsplaner og måltal, men for at reflektere over, hvad der er vigtigt for dem, hvad der gør dem glade, hvad der er meningsfuldt for dem, og hvordan de kan forbinde det med et liv som musiker.

"Samfundet går hurtigere og hurtigere, så faget giver også en mulighed for at være i stand til at stoppe op og sige 'hov, hvad sker der her?' At være i stand til at sætte spørgsmålstegn ved, hvad man laver, og spørge om det understøtter de ting, man gerne vil, eller om man skal gøre noget anderledes. Det er en vigtig evne."

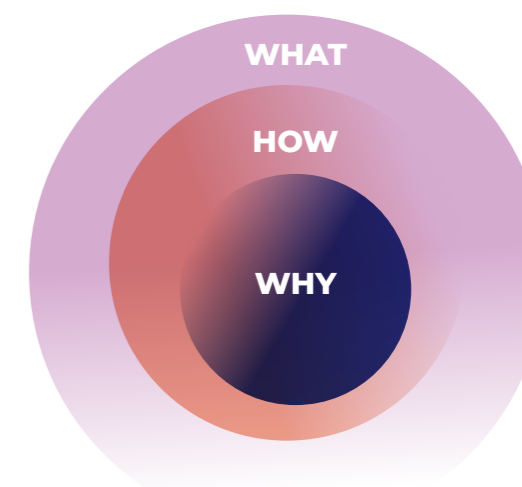
Camilla Overgaard
Guitarist og underviser i kunstnerisk entreprenørskab

Kunstnerisk entreprenør- og medborgerskab

DJM's uddannelse i kunstnerisk entreprenørskab støtter op om det kunstneriske medborgerskab. De refleksioner og kundskaber, som de studerende får på faget, bidrager til bevidstheden om, at man som musiker er en del

af en større helhed, en verden udenfor konservatoriet med multiple kontekster, fagligheder og arbejdsgange. Det forbereder de studerende på at indgå i disse kontekster, og de bliver bevidste om de latente faglige kompetencer, der ligger i at være musiker, og det er med til at åbne horisonten for potentielle arbejdsmuligheder. Det er vigtigt, at de studerende under uddannelsen bliver præsenteret for andre muligheder end at sidde i orkestergraven, eller indgå i de store orkestre resten af deres virke. For virkeligheden er, at mange musikere må finde andre måder at arbejde på. Derfor er både kunstnerisk entreprenørskab og kunstnerisk medborgerskab en vigtig grundpille i DJM's uddannelser, da det ruster de studerende bedst muligt til et langt og bæredygtigt liv som musikere.

Kunstnerisk entreprenørskab er obligatorisk for både bachelor- og kandidatstuderende på alle konservatoriets uddannelser.

REFLEKSIONER

Om Kunstnerisk Entreprenørskab

af Louise Schrøder Sørensen

Kandidatstuderende på rytmisk komposition som pianist

Louise Schrøder Sørensen
Kandidatstuderende på rytmisk komposition
Pianist

Foto: Martin Dam Kristensen

Entreprenørskabsundervisning er et bredt fag, hvor alle os studerende bliver introduceret til at tilgå projekter fra et artistisk og kunstnerisk udgangspunkt, men også fra en entreprenant vinkel.

Vi får en masse forskellig teori og metoder til, hvordan man kan arbejde med de her projekter. Vi opfordres til at inddrage vores egne projekter, og arbejde med dem i faget. Jeg har virkelig mange gode oplevelser og erfaringer med faget, og jeg har lært rigtig meget. Vi har lært at skrive gode fondsansøgninger, pressemeddelelser, hvordan vi kommunikerer på en god måde og arbejder sammen med andre, hvordan vi kan strukturere vores arbejdsliv på en bæredygtig måde, og vi lærer at forholde os til, hvordan vi kan bære vores kunst ud i livet. Det er givende for mig, og for mange andre at blive introduceret til nye metoder og tilgange, som kan hjælpe os videre i vores praksis.

Vi studerende står meget forskellige steder i vores praksis og i livet. Og derfor tager undervisningen også meget form efter, hvilket hold man er, og atmosfæren bliver et trygt rum, hvor man kan dele oplevelser med hinanden. Det er meget inspirerende at sparre med de andre studerende og udveksle erfaringer. Som musiker er der en del af sig selv, som man skal dele ud af til resten af verden, så derfor er det vigtigt med et rum, hvor vi kan reflektere over det.

Som konservatoriestuderende er vi dygtige til vores instrumenter eller hovedområde. I entreprenørskabsundervisningen bliver der givet plads til alt det, der ligger rundtom at skabe kunsten. Som også er der, hvor mange kunstnere kan møde udfordringer. For mig er det første gang, jeg bliver mødt med en oplæring i, hvordan vi får musikken ud til andre,

hvordan man kan få musikken ud på en god måde for sig selv, og hvordan musikken kan gavne andre.

Det er et af de fag, jeg synes, man kan bruge mest. Det handler om at skulle kunne fortsætte med at lave musik. Det handler om, hvad der sker efter musikkonservatoriet. Når vi ikke længere er studerende, men skal leve af vores kunst – hvordan gør man det? Det er det, entreprenørskabsundervisningen handler om for mig. Derfor er det et af de mest fremtidsskuende fag, vi har.

Man kan leve i en konservatorieboble, hvor man dygtiggør sig i sit musikalske talent. Men udenfor er det virkelig et hårdt marked og en hård konkurrence. Statistisk set er konservatorieuddannede jo ikke folk, der arbejder 9-16. Det er folk med mange forskellige småjobs, undervisning, koncerter osv. Den virkelighed bliver vi oplært i i entreprenørskabsundervisningen, og jeg føler mig mindre naiv i forhold til fremtiden.

Det er ikke fordi, at man ikke må drømme. Selvfølgelig skal vi stadig det. Men det er godt at få øjnene op for, at der er mange måder at arbejde med musik på, og opdage andre muligheder. Ellers kan man risikere at komme til at føle sig som en fiasko, når man ikke får den plads i orkestergraven, man altid har drømt om. Derfor er det så godt at blive undervist i, at det er bæredygtigt at se på flere mulige fremtidsplaner.

Jeg har et soloprojekt som artist, komponist og pianist, som jeg startede gennem entreprenørskabsundervisningen. Og jeg er ikke sikker på, at det var sket så hurtigt, hvis ikke jeg havde haft undervisningen.

REFLEKSIONER

Foto: Martin Dam Kristensen

Jeg fik mod på at starte projektet under min uddannelse og tænke det ind i mit musikerskab. Mange af de ting, jeg har gang i nu, er faktisk vokset ud af entreprenørskabsundervisningen. Det lyder måske som en forskønelse af faget, men det er ikke desto mindre rigtigt for mit vedkommende.

For mig at se var der engang, hvor det var var nemmere blot at være en dygtig musiker eller musikunderviser på den anden side af sin konservatorieuddannelse. Det er selvfølgelig karikeret. Men branchen har ændret sig så meget, og man skal være mere nytænkende. Man kan ikke forvente, at man bliver grebet. Man er nødt til at skabe sin plads og brande sig selv. Det er lige så meget en del af fremtiden som musiker, som det er at spille sit instrument.

Som med alt andet undervisning, er det selvfølgelig forskelligt, hvor rent formålet klinger ind hos de studerende. Og jeg er klar over, at konservatoriets prioritering af entreprenørskabsundervisningen må være på bekostning af nogle andre timer. Og det kan der selvfølgelig være forskellige holdninger til. Men for mig er det en rigtig god prioritering. Entreprenørskabsundervisningen er en vigtig del af den

udvikling, som jeg fornemmer, der er på konservatoriet, hvor man følger med samfundsudviklingen. Lige så vel som der sker stilistiske ændringer i musikken, så må man som uddannelse også følge med, ellers kan man jo ikke sende folk i arbejde.

Fordi branchen er under så hurtig udvikling med nye streamingtjenester, platforme og nye muligheder for at udgive musik, så skal man tænke over, hvordan man rammer folk med sin musik, samtidig med at man reflekterer over, hvad man selv vil med sin musik. Det paradoks bliver italesat i entreprenørskabsundervisningen.

Som konservatoriestuderende skal vi tage del i det kunstneriske medborgerskab, synes jeg. Vi skal forholde os til, hvordan vi kan komme ud med vores musik til samfundet, tage del i samfundet og bruge andre i vores musik. Vi skal ud, så musikken ikke sker for lukkede døre. Og det er entreprenørskabsundervisningen for mig et middel til – at vi kommer ud i verden og ikke lukker os om os selv.

Foto: Klavs Kehlet Hansen

Foto: Klavs Kehlet Hansen

GLOMUS

GLOBALT NETVÆRK FOR VIDEREGÅENDE MUSIK-, DANSE- OG PERFORMANCEKUNSTUDDANNELSER

GLOMUS er et non-profit netværk mellem mere end 25 kulturinstitutioner verden over, som arbejder for studerende og underviseres kunstneriske og menneskelige udvikling. Grundstenene i GLOMUS er interkulturalitet, kunstnerisk interaktion og social udvikling, som kulminerer i en tilbagevendende international camp, GLOMUS Camp.

GLOMUS er opstået som et samarbejde mellem Det Jyske Musikkonservatorium og Sibelius Akademiet i Helsinki i 2008. Og siden 2017 har Den Danske Scenekunstscole også været en central partner i netværket. Formålene med GLOMUS er at skabe kulturelle møder, lave en bæredygtig platform for tværkulturelle aktiviteter og promovere uddannelse af høj kvalitet. *”Når man møder andre kulturer, så udvikler man sig. Og sådan udvikler kunstskolerne sig også. Hvis man ser på musikhistorien, så kan man se, hvordan stilarter til alle tider er udviklet gennem kultur møder. Man kan beviseligt påpege den kunstneriske udvikling, der er i kulturelle møder,”* fortæller Keld Hosbond, konstitueret rektor på DJM.

GLOMUS er bygget på grundantagelsen om, at de kulturelle møder ikke blot udvikler kulturinstitutionerne, men i lige så høj grad den enkelte deltager. På den måde er GLOMUS-aktiviteterne med til at sikre høj faglig kvalitet på uddannelserne og hos den enkelte studerende og underviser.

GLOMUS Camp – En global optimisme

Den største og vigtigste aktivitet i GLOMUS-netværket er GLOMUS Camp, som afholdes hvert andet år. Det er et stort internationalt event, hvor studerende og undervisere fra hele verden bringes sammen i ti dage til et overflødighedshorn af kulturelle møder og kunstneriske udtryk. I en blanding af praktik, refleksion, workshops og sammenspil mødes studerende, undervisere og institutionsledere på tværs af kulturelt og kunstnerisk ståsted.

GLOMUS Camp 2022 blev afholdt i Aarhus, hvor mere end 150 studerende og 70 undervisere fra alle verdens kontinenter for første gang samledes til camp i Europa. Temaet for campen var *Global Optimism*.

”Vi ville gerne ud med et budskab om, at verden står et svært sted lige nu. Hvis vi skal skabe positive forandringer, så er der nødt til at komme energi fra et håb. Og håbet kommer ikke fra en naiv optimisme, men fra en fakta-baseret tro på, at det kan blive bedre.

Hvis man tager håbet ud af ligningen, så er det svært at forestille sig positive forandringer. Balancen er, at man skal være realist og se udfordringerne i øjnene. Vi har en kæmpe klimakrise, en corona-epidemi, krig i Europa og krige mange andre steder i verden.

Vi står som menneskehed over for en enorm udfordring. Men samtidig må vi stole på, at vi har midlerne til at gøre noget ved det. Og det kan kunsten være med til.”

Keld Hosbond
Konstitueret rektor, DJM

Studerende, undervisere og ledere gik i blandede flok til temaet og undersøgte fænomenet optimisme i et globalt kulturmøde. Gennem forskelligartede aktiviteter blev emnet vendt og drejet, og gav plads til refleksion over, hvordan vi ønsker, at verden skal se ud. Det skal ikke forstås som en naiv tro på, at kulturen alene kan ændre verden, men GLOMUS er bygget på en fundamental overbevisning om, at det er vigtigt, at kunstnerne tør gå forrest og vise, at verden kan se anderledes ud. Det har altid været kunstnerens rolle i verdenshistorien, og der er om noget brug for det nu. Det kan antage mange former, men det kræver, at man tør sætte sig selv og kunsten i spil. Og Keld Hosbond har håb for fremtiden: *”Den unge generation er god til det her! De er en generation, der tænker ud af boksen og tænker på samskabelse og på deres medmennesker. De ved, at meningen ligger i samskabelse, i at tage ansvar og i at bidrage til samfundet. Og det skaber optimisme.”*

GLOMUS rusker op i forståelsen af verden

Som på de foregående seks camps, var udbyttet stort for alle deltagende parter. Mødet

påvirker både fagligt og strukturelt, og kan ryste op i deltageres forestilling om, hvordan verden hænger sammen. Det ændrer den indvendige dynamik mellem studerende og undervisere, da campen fordrer en opløsning af hierarkierne, og sætter det enkelte individ i centrum. Denne mere nordiske tilgang til undervisning udfordrer nogle kulturer mere end andre, men selvom det kan være grænseoverskridende, oplever de fleste en stor glæde ved at mødes i øjenhøjde.

Samtidig påvirker kulturmødet også den ydre dynamik, ved at deltagerne bliver konfronteret med, at publikum ikke er en fastsat og afgrænset størrelse, men kan variere og tage mange former. F.eks. oplevede deltagerne, hvordan folkedans og musik på en offentlig plads kunne tiltrække et stort og bredt publikum. Unge, pensionister, hjemløse og andre forbigående tog del i glæderne og skabte et mangfoldigt publikum, som ellers kan være svært at opnå.

Mange studerende oplevede campen som forandrende for dem selv og deres musikalske virke. *”Det er en voldsom påvirkning, når man*

som ung opdager, at verden er meget større, end man troede, og man bliver bekendt med så mange nye kunstneriske udtryk, når bare man hæver blikket fra sin egen andedam,” fortæller Keld Hosbond.

Også undviserne får stort udbytte af campen. Ud over de mange berigende interkulturelle oplevelser, så giver campen grobund for et stort internationalt netværk. Undviserne lærer hinanden at kende på kryds og tværs, og får kontakter til fremtidige projekter og samarbejder. *”De træder ind i GLOMUS og møder ikke bare to men hundrede kollegaer fra hele verden. Og det kan vi se har en virkelig positiv effekt på internationaliseringen af uddannelsen, men også på den faglige kvalitet, fordi de møder helt andre måder at tænke uddannelse på,”* fortæller Keld Hosbond. Ud fra dette netværk opstår andre GLOMUS-aktiviteter, som tæller udvekslinger, online-undervisning, projekter og andet samarbejde.

GLOMUS blev indgangen til kunstnerisk medborgerskab

GLOMUS er vokset ud af en inspiration fra steder i verden, hvor man i højere grad end

i Norden ser kultur som et middel til at ændre og udvikle dele af samfundet. *"Vi kunne se, at nogle af skolerne i særligt Asien og Sydamerika gjorde noget, som var ret vildt, og beskæftigede sig med emner, som vi ikke gjorde her i Norden. F.eks. social mobilisering og hvordan man via uddannelse kan mobilisere store masser af fattige mennesker, som man hjælper til at kunne hive sig ud af fattigdom. Det er jo udviklingspolitik, men via kunstneriske uddannelser. Den kombination er sindsygt interessant,"* synes Keld Hosbond.

Herfra voksede inspirationen til at danne forskellige aktiviteter, der benytter kulturen som løftestang for social udvikling. Det var også i dette arbejde, at tanker om kunstnerisk medborgerskab tog form. *"Vi fik indsigt i, at man i Brasilien gik ud i favelaen og løftede tusindvis af mennesker ud af fattigdom og meningsløshed gennem uddannelse i f.eks. musik og dans. Vi så, at det har en kæmpe betydning, ikke bare for de enkelte mennesker, men for hele samfundet,"* fortæller Keld Hosbond. Denne konfrontation med kulturens evne til at indgå aktivt i samfundsudviklingen blev afgørende for, at Det Jyske Musikkonservatorium anlagde kunstnerisk medborgerskab som grundsten i institutionens nuværende strategi.

Forskellen på internationalisering og kunstnerisk medborgerskab er ikke stor. Fælles for begge er, at man ser ud over sin egen boble – om det er til Afrika eller en intensivafdeling i Horsens, så skal tilgangen være den samme. Man må være imødekommende, respektfuld, inviterende og nysgerrig for at skabe det gode og udbytterige møde. I GLOMUS arbejder man ikke blot med kulturforskelle mellem landegrænser, men også med de værdier og tilgange, der muliggør projekter i ens lokalmiljø. GLOMUS-netværket bliver et lille økosystem,

hvorfra store projekter kan give ilt til mindre og omvendt.

For Keld Hosbond, konstitueret rektor på DJM, er konservatoriets medvirken i GLOMUS af meget stor betydning: *"Som del af GLOMUS er man som institution med til at skabe en bedre verden og tage medejerskab for klodens udvikling. Det er jo bare en lillebitte dråbe, men hvis nu alle institutioner tænkte sådan, ville det have en enorm betydning. Og der er noget, der tyder på, at det er ved at ske. Ikke mindst med FN's udviklingsmål, hvor man arbejder med, at det gør en forskel, hvad enkelte individer og institutioner gør. I GLOMUS taler vi om kreativ benchmarking. Institutionerne i mellem burde spørge hinanden: Hvad har din institution gjort i dag for at hjælpe mennesker ud af f.eks. ensomhed? Det er ikke lige det, vi plejer at spørge hinanden om. Men hvorfor egentligt ikke? Det kan kunsten også være med til at løse. Vi skal blive ved med at turde udfordre, hvad musik- og kunstuddannelser skal kunne. Og det er GLOMUS med til at fremme."*

Fotos: Klaus Kehlet Hansen

REFLEKSIONER

Om GLOMUS Camp 2022

af deltagerne

“ Kamal Mazouni, Frankrig

*What can I say after that!!!
10 days of sharing, emotions, groove, inventions
and beautiful things for the future.*

*To all the people, thanks a lot for sharing your culture,
feelings, groove and your kindness.*

*To the Glomus team I would like to tell you how
wonderful you have been, thank you very much
Keld Hosbond, this project is fantastic and gives hope
for all of us to create solidarity and make many projects
between all the communities.*

*Thanks a lot man!!!
Kamal*

“ Giuseppe Samaritano, Italien

*To all of you,
It took me some days to process and realize the immense experience I had. Today
after a long walk alone here in Rome and after recovering from body stress, I
thought it was the right time to say thank you to each one of you. You have given me
such a strong sense of freedom and joy of being myself.*

*As always, as soon as you start showing to the world who you really are, love comes
in your way. This time I didn't come back home with sadness but aware that our
energies are still living inside of us. I promise that I'll keep this energy in my heart
and spread it to the world, for the rest of my life. And you?*

Big Hugs, Giuseppe - Rome

“ Isabelle Replumaz, Frankrig

*Thank you so much Keld and Peder, thanks
to the great organization team, to the technicians,
to all participants for this tremendously intense,
creative, political, joyful, emotional time.
Take great care of you. The world needs you!*

“ Thomas Taylor, USA

*Seeing great old friends and meeting new friends
is one of the best things about GLOMUS. Thank you
Keld Hosbond for creating such a healing space for all
of us. I have begun my countdown to the next camp!!!*

Sending love and hugs to everyone!

“ Chassen Azaiez, Tunesien

*A breath of fresh air that gives us hope and strength, to continue
to believe in an alternative culture and a wonderful optimistic world!*

*A culture that spreads love and promotes sharing and diversity!
An alternative dimension against the scourge of competition
and fierce rivalry! A chance for our students to learn, enrich
and collaborate with each other! A reassurance for us, that
the flame continues to shine and passes from
generation to another!*

*Thank you all for all this love!
I love you —*

MUSIK OG SUNDHED

VALGFAG PÅ DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUM

Kunst og kultur har i de seneste år fået markant mere opmærksomhed i relation til sundhed. Det blomstrer op med forskellige tiltag og initiativer, der har til formål at inddrage kulturen i sundhedsfremmende indsatser, og det nye fokus giver anledning til at nytænke samarbejdet mellem kultur og sundhedsaktører, og redefinere kulturens rolle og betydningen af sundhed.

(Kultur og Sundhed. En antologi. Red: Anita Jensen)

Dette nye fokus er dog ikke så nyt endda. I virkeligheden er det en tilbagevenden til en forståelse af sundhed, som man kender fra antikken, og som levede op til begyndelsen af det 20. århundrede. Her så man bredere på sundhed, og forstod det i sammenhæng med kulturen og det levede liv. Kulturen var en uløselig del af menneskets sundhed, og man brugte aktivt kultur som sundhedsfremmende element i samfundet. Med det biomedicinske fremtog gled denne tilgang og forståelse mere i baggrunden.

De sidste års fokus på kultur i sundhedssammenhænge er et glædeligt gensyn med en bredere definition på sundhed, hvor der åbnes op for kompleksiteten af menneskets sundhed. Denne tilgang, som stadig anses for relativt ny i Danmark, fordrer nye tilgange, arbejdsgange og samarbejder mellem kultur- og sundhedsinstitutioner, og der tales i dag om et nyt fagfelt: Kultur og Sundhed.

WHO anbefaler kultur og sundhed

I 2019 udgav World Health Organization (WHO) rapporten: *Health Evidence Network*

synthesis report 69: What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? Rapporten samler al evidensbaseret forskning, der er fra feltet Kultur og Sundhed. Den bygger på evidens fra over 3000 studier fra hele verden, og inddrager al litteratur publiceret omkring Kultur og Sundhed, der er udgivet på engelsk og russisk.

WHO konkluderer i rapporten, at der er store sundheds- og samfundsmæssige fordele ved at benytte kulturen i sundhedssammenhæng. Det er både effektivt, omkostningslavt og med lav risiko at bruge kultur som supplement til den traditionelle biomedicinske behandling. Rapporten fremhæver særligt kulturens evne til at bidrage til forebyggelse, sundhedsfremme, behandling af psykiske og somatiske sygdomme, samt håndtering af forskellige lidelser.

Nogle af de fremhævede effekter ved brugen af kultur i sundhedssammenhæng er psykologiske effekter (som øget selvhjulpethed og regulering af følelser), fysiologiske effekter (som lavere niveau af stress og øget blodomløb),

Studerende Rebecca Vats Jonsson
og Christian Nygaard Krogh Hansen
på intensivafdelingen, Aarhus Universitetshospital

Foto: Martin Dam Kristensen

sociale effekter (som mindsket ensomhed og forbedret social adfærd), samt adfærdsmæssige effekter (som øget motion og sundere livsstil).

På baggrund af den nævnte rapport anbefaler WHO, at man bør skabe endnu større fokus på Kultur og Sundhed, og de anbefaler politikere samt kultur- og sundhedsinstitutioner at indtænke dette fokus i strategierne. Forhåbningen er, at man dermed kan være med til at fremelske bedre synergi og samarbejde mellem kultur- og sundhedssektoren.

Det øgede fokus på området kræver en nytænkning af kunstuddannelserne, så man uddanner de studerende til at kunne indgå i samfundet som en ressource til forandring og forbedring. I dette nye praksisfelt er det vigtigt at styrke kunstnernes sociale, personlige og professionelle kompetencer, så de kan indgå i den relationelle, interagerende, sensitive og intuitive praksis, som Kultur og Sundhed er. Derudover er det meget vigtigt, at man tager højde for de etiske aspekter, der er i mødet mellem kultur og sundhed, at man uddanner kunstnerne til at kunne navigere i disse, samt værner om kunstnerens kunstneriske integritet. Alt dette stiller store krav til kunstuddannelserne om at tilbyde kompetent undervisning i feltet Kultur og Sundhed.

Musik og Sundhed som valgfag på Det Jyske Musikkonservatorium

Det Jyske Musikkonservatorium har siden 2020 haft valgfaget Musik og Sundhed. Her underviser pianist, lektor og ph.d. Margrethe Langer Bro de studerende i at arbejde med

kunstnerisk medborgerskab indenfor feltet Kultur og Sundhed. Undervisningens omdrejningspunkt er et individuelt eller gruppebaseret praktikforløb, der finder sted i samarbejde med en af konservatoriets samarbejdspartnere, som f.eks. Aarhus Kommune eller Aarhus Universitetshospital.

Kurset består af fire elementer: 1) Introduktion til det faglige område og feltet, 2) forberedelse, planlægning og workshop, 3) et seksugers praktikforløb samt 4) en afsluttende refleksionsrapport og samtale.

Introduktionen til det faglige område består af undervisning i feltet Kultur og Sundhed, med forskellige sundhedsforståelser, tilgange til sundhedens og kulturens rolle i samfundet. De studerende bliver indført i tanker om kunstnerisk medborgerskab, hvor Margrethe Langer Bro guider de studerende, og inspirer dem til at gå til feltet med åbent sind. De præsenteres for arbejdsmetoder og organisationer, der arbejder og interagerer i spændingsfeltet mellem musik og sundhed. Det er også her, at de studerende bliver indført i de etiske aspekter og overvejelser, man skal gøre sig, når man som musiker skal spille for udsatte eller sårbare mennesker.

Forberedelsen af praktikken er en stor del af faget. Gennem en dialogbaseret og praksisnær tilgang finder de studerende i samarbejde med Margrethe Langer Bro en praktikplads. De studerende går som oftest til praktikken med nysgerrighed og en forventning om at kunne gøre en forskel. Det er det,

der driver værket, og der lægges stor vægt på, at praktikken skal være meningsfuld for den studerende. Lige så vigtig er processen omkring etablering af praktikpladsen, hvor de studerende arbejder med idéudvikling, og lærer at opbygge bæredygtige samarbejdsrelationer.

Derudover forberedes og planlægges mødet og musikken nøje. De studerende guides i at reflektere over form, repertoire, musikalsk udtryk, lydniveau, interaktion med målgruppen og meget andet. Der afholdes forberedende dialogmøder mellem de studerende og personalet på det pågældende praktiksted, hvor de studerende indføres i den særlige situation, som modtagerne er i. Dette muliggør, at de studerende indtænker dem i planlægningen af musikken, og det skaber gode refleksioner og snakke om musikerens rolle i det hele taget. Herigennem får de studerende en indgående forståelse for de praktiske omstændigheder for praktikstedet, og sammen finde de de bedste løsninger for alle. Dermed får de studerende erfaring med at skræddersy det musikalske møde til bestemte modtagere.

Praktikken er de studerendes møde med det kunstneriske medborgerskab i praksis inden for feltet kultur og sundhed. Praktikstederne kan variere fra et hospital til kriminalforsorgen, på gader for hjemløse eller for udsatte unge. Ligeledes varierer formen, der kan omfatte alt fra sangskrivning med fængselsindsatte, meditationskoncerter på sygehuse, sang- og stemmetræning for COVID-sensiblere, interaktive musiksessioner for sårbare børn til koncerter for hjemløse i det offentlige rum. Selve kernen i faget foregår i mødet mellem målgruppen og musikerne. For de studerende gælder det om at række ud og tune sig ind på målgruppen ved at aflæse situationen og møde publikum i øjenhøjde. På baggrund af det umiddelbare kropssprog og reaktioner må de studerende måske ændre rækkefølge i deres repertoire, justere på det musikalske udtryk eller intensitet. Det kræver empati,

evnen til at gribe nuet, og et højt kunstnerisk niveau kombineret med indsigt og forståelse for målgruppens udfordringer.

Det er som oftest meget store oplevelser for de studerende, og de oplever alt fra dyb undren og nysgerrighed til enorm berigelse, kunstnerisk refleksion og udvikling. Undervejs modtager de studerende supervision fra Margrethe Langer Bro i samarbejde med praktikstedet. Her reflekterer og superviseres de i udfordringerne ved f.eks. at interagere med de samme borgere og ansatte over tid, eller det at målrette musikalske oplevelser i en kontekst. Her skal de studerende kunne bevare den kunstneriske integritet samtidig med, at de griber det musikalske øjeblik sammen med modtageren. Det kræver åbenhed, intuition, omstillingsparathed, empati og tillid, hvilket er en krævende og grænseoverskridende øvelse både professionelt og personligt. Men det er en øvelse, som de studerende efterfølgende sætter stor pris på.

Refleksion er en meget vigtig del af faget. Før, under og efter praktikken opfordres de studerende til at reflektere over egen praksis, roller, muligheder og over deres kunstneriske bevidsthed og musikalske identitet i mødet med målgrupper langt fra koncertsalen. Faget afsluttes af samme årsag med en refleksionsrapport, hvor de studerende giver udtryk for deres refleksioner over mødet med kunstnerisk medborgerskab i regi af Kultur og Sundhed. Det er målet, at de erhvervede kompetencer i valgfaget kan inspirere de studerende til fremtidige tværfaglige samarbejdsprojekter til gavn og glæde for og med udsatte borgere i samfundet.

Trommetrioen 'Energidrikken' fra valgfaget Musik og Sundhed

REFLEKSIONER

Om Musik og Sundhed

af tidligere studerende

Cecilie Holst Jørgensen

"Jeg gik ind til faget med en vis uvished om, hvad vi helt præcist skulle lave. Min første tanke var, at vi skulle lave noget, der mindede om, hvad man kunne lære på uddannelsen i Musikterapi. Dette var dog slet ikke tilfældet, til gengæld fik vi læring i, hvordan man med sin musik kan tilgå en sårbar person, som f.eks. en patient på et hospital eller en borger på et plejehjem. Hvordan man kan bruge musikken til at skabe forbindelse til et andet menneske og forsøge at afspejle musikken i personen og omvendt.

Jeg syntes, det var en udfordring, især i starten, at holde fokus i midten af de mange distraherende elementer i rummet. Det har været en rigtig god øvelse for mig rent professionelt, da noget af det jeg også har sværest ved, ved "almindelige" koncerter netop er, hvis der sker uforudsete ting, eller hvis der er forstyrrende elementer i rummet, mens man spiller.

Jeg oplevede også, at jeg for hver gang kunne slippe noderne mere og mere, og stole mere på mig selv. Derudover har det også været rigtig dejligt at få positive kommentarer, mens vi har spillet – det giver blod på tanden i form af, at man kan mærke, at det gør en forskel, at vi sidder og spiller, og man får selvfølgelig også lidt følelse til selvtilliden, når folk melder positivt tilbage på det man laver."

Malene Elvstrøm

"Praktikken på AUH har været med til at udvide min forståelse for, hvad man skal kunne som musiker og især, hvordan man også kan bruge sit musikkerskab. Jeg oplevede det som meget meningsfuldt at spille for patienter og personale, og det var en oplevelse der gav begge veje. Jeg blev mere opmærksom på, at musik er noget, man kan give på en helt uformel og u-fancy måde. Helt nede på jorden og i øjenhøjde. Det er helt sikkert noget, jeg kan tage med i andre sammenhænge. Ligesom det også er noget, der bare skal deles ud af. Især til dem, der har brug for det, og måske ikke lige har adgang til koncerter.

Jeg kunne også mærke, at jeg er vant til den traditionelle koncertform, hvor rollerne er tydeligt fordelt. Man er på en måde meget mere nøgen/sårbar som musiker i en situation, hvor de traditionelle rammer og konventioner for en koncert er brudt ned. Det måtte jeg vænne mig til og finde en balance i, hvor meget man interagerer med de lyttende, og på hvilken måde.

Det handler ikke om dig. Jeg oplevede, at når de traditionelle rammer er brudt ned, og man skal dele spotlightet med alt det andet, der foregår omkring dig, er det ikke længere én selv, der er i fokus som musiker, som stjerne på en scene. Det handlede ikke om, om jeg kunne lave en fed frase, men mere om jeg og vi kunne kommunikere noget ud, som rørte folk. Fokus ligger mere på, om vi kan "ramme ind i" sammenhængen og stemningen, og give noget til dem der lytter, end om vi kan lave et eller andet sejt, som de kan klappe ad. Det er på en måde en befriende tanke.

Det har været et udfordrende og givende forløb, der har sat tanker i gang om, hvordan jeg kan og vil bruge mit musikkerskab i fremtiden."

REFLEKSIONER

Ludvig Søndergaard, Gustav Hagelskjær og Tobias Granum – "Energidrikken"

"Rytmer er et universelt sprog, som tales og forstås af alle mennesker, og som giver energi og godt humør. Vi har prøvet at skabe dette rum, hvor vi kan give energi og glæde til vores medmennesker, og vi kalder dette projekt for "Energidrikken". Planen var at spille på institutioner og til fællesspisning med udsatte unge, men også på mere åbne lokationer ude i byen ved områder med hjemløse.

Da vi havde stillet op på Sydhavnen ved Værestedet, og var klar til at spille, fik koncerten en lidt anden start end forventet. Vores opstilling var ikke gået uset hen, og en mand - bevæbnet med sin guitar - begyndte at spille og synge en blues. Den hoppede vi straks med på, og efter et par vers råbte han "trommesolo", som blev en glidende overgang til vores forberedte del af showet. En sådan start på en koncert er ret unikt, og er noget man nok ikke finder særlig mange steder.

Der havde på dette tidspunkt samlet sig en del mennesker, og koncerten var en af de mest levende, vi har spillet. Der var mange, der var interesserede i, hvad vi lavede både før, under og efter koncerten. En mand i noget påvirket tilstand kom med en flaske vodka i hånden op og spurgte, om han måtte prøve trommerne. Det fik han lov til, og han sad og spillede i fem-ti minutter, imens vi snakkede med nogle ansatte fra stedet, og pakkede de andre ting ned. Da vi skulle videre, var han ikke meget for at stoppe med at spille igen, men til sidst fik vi ham overtalt, og da vi havde pakket tingene sammen, stod han tilbage med de to trommestikker, som han spillede på ved at slå dem mod hinanden. Før vi havde fået set os om, havde han stukket trommestikkerne ned i underbukserne. Vi blev enige om, at dem kunne han få lov til at beholde, og før vi cyklede, var han allerede i gang med at spille på nogle store blå skraldespande. Det var en oplevelse, der viste, at der kan opstå sjove og unikke ting, hvis man er åben overfor, hvad der sker i momentet, og har en fleksibel dagsorden."

Ioana Denis Matei

"I am very grateful for this experience. Besides the emotional and psychological aspect, professionally I think this experience helped as well.

It helped with my stage fright since I actually didn't feel any playing in this type of setting. It helped me be more mindful of the way I project my sounds and emotions, and also working on sensing the external emotions coming from the public and reacting accordingly.

It also helped me remember what music really means. If possible, I would like to continue participating within this field, even if I don't have it as part of my academy's curricula."

Jean Anastasia Elbæk

"Når man er barn, skal man have lov at være barn, og det får man taget fra sig, når man pludselig står med en kræftdiagnose og utallige behandlinger foran sig. Jeg vidste, at der i forvejen var mange gode initiativer for de indlagte børn, men jeg ville gerne undersøge, hvad musikken kunne i denne sammenhæng.

Jeg oplevede et barn, som blev dårlig under koncerten og måtte få hjælp af sygeplejersker på stedet. Her strømmede tusinde af tanker gennem mit hoved – for hvordan skulle jeg reagere på dette?

Jeg var i tvivl om, om jeg skulle stoppe musikken for at give barnet, familien og de ansatte ro til at arbejde – eller om jeg skulle fortsætte for ikke at lade al fokus falde hen på det syge barn i en skrøbelig situation. Også af hensyn til de andre, der lyttede. Selvom de måske er vant til situationer som disse, så var et af mine formål med dette projekt lige netop at kunne drømme sig lidt væk fra sygdom, behandling og uforudsigelighed. Jeg valgte at stoppe vokalen, men fortsætte noget blødt lyd fra guitareren – det var det kompromis, jeg kom frem til i situationen. Efterfølgende blev jeg heldigvis bekræftet i af både sygeplejersken og familien, hvis barn blev dårlig, at det føltes som det rigtige valg."

Fotos: Martin Dam Kristensen

MUSIK PÅ INTENSIV

MENINGSFULDE ØJEBLIKKE & HEALTH CARE PERFORMANCES

Foto: Tonny Foghmar

På en intensivafdeling på Aarhus Universitetshospital (AUH) fik de for år tilbage en god idé. Hvad med at få levende musik ind på afdelingen? At være indlagt på en intensivafdeling er akut og kritisk. Indlæggelsen er ofte støjende og stressende, og patienterne er særligt sårbare. Forskning viser, at fremmede lyde er associeret med højere niveau af stress, angst og smerte. AUH ønskede derfor at skabe et mere human miljø for patienterne, og så musikken som en vej dertil. De kontaktede Det Jyske Musikkonservatorium, og det samarbejde, der opstod, har affødt mange meningsfulde øjeblikke og vigtige forskningsresultater.

Meningsfulde øjeblikke

I første omgang blev pilotprojektet Meningsfulde Øjeblikke – levende musik på intensiv etableret med støtte fra Innovationspuljen, Region Midtjylland og Aarhus Universitetshospital. Formålet var at undersøge, hvilken betydning levende musik har for patienterne. Sygeplejerskerne var nysgerrige på, om de med levende musik kunne påvirke den barske virkelighed på afdelingen. Livet som intensivpatient er kritisk og hårdt. Mange står midt i en livskrise og et akut traume, der ændrer deres syn på livet. De har bekymringer for fremtiden, og samtidig er de tilkoblet højteknologiske apparaturer, der fæstner dem til sengen i et syntetisk og fremmedgørende lyd miljø. Dag og nat glider sammen, årstiderne bliver utydelige og tidsfornemmelsen smuldrer. Kontrollen er i høj grad i sygeplejerskernes hænder. *"Det var et forsøg på at gentænke det. Kan vi gøre noget, der bidrager med noget meningsfuldt – et meningsfuldt øjeblik – med nogle*

musikere, som kommer og giver dem en oplevelse, noget empatisk, noget udefra, fra nogen som ikke vil dem noget. De skal ikke tage blodprøver eller stikke dem, de kommer bare for at dele en musikalsk oplevelse," fortæller Linette Thorn, specialuddannet intensivsygeplejerske på AUH med ansvar for forskning og uddannelse.

Med det afsæt blev ni rytmiske og klassiske studerende fra DJM inviteret til at spille på intensivafdelingen på AUH. De studerende blev grundigt forberedt med teoretisk introduktion til feltet, workshops, lydprøver, rundvisninger på afdelingen, dialog med personalet, vejledninger om repertoire, samt debriefing og supervision efter hver spilletag. Medarbejderne på afdelingen mærkede hurtigt, at den levende musik gjorde en forskel for patienterne. Linette Thorn interviewede alle patienter efter den musikalske oplevelse, og de gav udtryk for, at musikken gav dem noget meget værdifuldt – nemlig en tænkepause. Det gav dem ro til ikke at bekymre sig, og det gav dem et mentalt åndehul. *"Det var det første vigtige skridt at få bekræftet,"* fortæller Linette Thorn, *"musikken gør en forskel, og det giver et afbræk fra deres ellers triste, trivielle og nogle gange håbløse situation."*

Herfra spirede ideerne og forskningslysten. Projektet blev udvidet til at kombinere patienternes kvalitative oplevelser af musikken med sygeplejefaglige og kvantitative data som puls, blodtryk, respirationsfrekvens, smerter, hjerterytmevariation samt stress. Ved at sammenholde de kvalitative og kvantitative data,

fik de en dybdegående forståelse for patienternes oplevelse.

Og resultaterne viser, at det virker. Parametre som respirationsfrekvens, smerte og niveauer af stress falder markant efter at have lyttet til skræddersyede musikoplevelser spillet af studerende fra DJM.

Musik med mange muligheder

Med påviselig effekt for patienterne kom endnu flere muligheder og ideer. Hvordan påvirker musikken f.eks. de pårørende og personalet?

Mange patienter gav udtryk for, at de ønskede at dele de musikalske oplevelser med deres pårørende. Det er ikke kun patienterne, der lider, når de er indlagt på intensiv. Alle pårørende står også i en svær situation, og kan have brug for meningsfulde indslag og oplevelser. Derfor ændrede de tidspunkterne for de musikalske indslag til at ligge om eftermiddagen, så flere pårørende kunne deltage. Og til stor glæde for både patienter, pårørende og personale.

Personalet på intensivafdelingen har ligeledes været meget positive overfor de musiske indslag. De fortæller, at det giver dem mulighed for at opleve en anden side af patienterne. Det skaber et mellemmenneskeligt møde, hvor personalet ser patienterne begejstres, klappe, blive rørte og synge med sammen med sygeplejerskerne. Personalet oplever, at det giver en glæde og adspredelse, som løfter stemningen og giver nyt liv til et til tider meget presset arbejdsliv. *"Vi taler alle sammen så meget om sygeplejen. Vi taler om, at vi har så travlt og mangler personale. Der kan til tider være en meget negativ italesættelse af sygeplejen. Der giver musikken os – i virkeligheden ligesom patienterne siger det – en tænkepause,"* fortæller Linette Thorn.

Hun fortæller, at flere af sygeplejerskerne også oplever at blive følelsesmæssigt berørt af musikken. Når de møder ind på arbejde og iklæder sig uniformen, parkerer de en del af deres følelsesliv udenfor hospitalet. Men sygeplejerskerne er naturligvis stadig hele mennesker, der også bliver berørte af patienternes historier. Det kalder musikken frem og skaber et rum for. Det danner grobund for et mere menneskeligt møde, hvor hierarkiet for en stund bliver pauseret. Ikke kun mellem patient og sygeplejerske, men også fagfolkene i mellem. Når musikken spiller, så lytter man ikke som læge, sygeplejerske eller serviceassistent, man lytter som menneske. Musikken kan derfor skabe ligestillede og ligeværdige oplevelser mellem sundhedsprofessionelle, patienter, pårørende og musikere.

Derfor er der nu planer om, at der skal laves endnu et forskningsprojekt netop med fokus på hhv. pårørende og personalets påvirkning af musik på intensiv.

Musikerne i fokus

Et andet spørgsmål, som begyndte at spire ud af samarbejdet mellem DJM og AUH, var spørgsmålet om, hvordan denne musikalske tilgang på intensivafdelingen mon påvirker musikerne?

Dette spørgsmål greb Margrethe Langer Bro, pianist, lektor og ph.d på DJM, og skabte et forskningsprojekt støttet af puljen til Kunstnerisk Udviklingsvirksomhed (KUV) i et samarbejde mellem DJM og Syddansk Musikkonservatorium. Projektet Health Care Performances – artistic awareness, sensitivity and interaction sætter musikerperspektivet i fokus. Her undersøges musikernes rolle, deres kunstneriske bevidsthed og potentielle udbytte, når de spiller for patienterne på intensivafdelingen.

Foto: Martin Dam Kristensen

En vigtig del i dette arbejde er som nævnt at forberede de studerende grundigt på, hvad de vil opleve på hospitalet. Patienternes situation og behov, kommunikationen med meget syge mennesker, intensivmiljøet, arbejdsgangene og de akustiske forhold er for de fleste fremmed land. Med en teoretisk introduktion, workshops, rundvisninger, lydprøver og møder med personalet får de indblik i livet som intensivpatient og arbejdet som intensivsygeplejerske. De forberedes på det potentielt voldsomme møde, det kan være at træde ind i et så sårbart rum, som en hospitalsstue er, og de får redskaber til at agere på bedste vis.

Når forberedelsen er sket fyldest, kan de musikstuderende spille for patienterne, de pårørende og sygeplejerskerne og skabe meningsfulde øjeblikke. Samtidig indsamler Margrethe Langer Bro data, der skal hjælpe med at svare på spørgsmålet om, hvordan musikerne påvirkes af deres møde med intensivafdelingen. Hvilken betydning har mødet for musikernes kunstneriske bevidsthed, empati, fleksibilitet, evne til musisk interaktion, refleksion og samarbejde? Det er blot nogle af de fokuspunkter, der er for forskningsarbejdet, som vil udfolde sig i løbet af det kommende år.

Da dataindsamlingen til forskningsprojektet fortsat er i gang, foreligger der endnu ikke endelige resultater. Forhåbningen og forventningen er, at forskningsprojektet vil gøre os klogere på, hvordan det påvirker musikerne at spille i disse særlige kontekster, hvilket endnu ikke er veldokumenteret. Formålet med projektet Health Care Performances er derfor at bidrage til den viden og udvikle en Best Practice på området. Dels til optimering og kvalitetssikring af uddannelsen, dels til at få en dybdegående forståelse for, hvordan denne praksis kan generere nye jobmuligheder for

musikere. Det skal undersøges, hvilke kompetencer musikerne egentligt har brug for, for at være klædt bedst muligt på. Hvilke elementer er mest udfordrende for musikerne – og mest udviklende? Hvad motiverer musikerne til at spille i sundhedsvæsenet, og har det en påvirkning på deres musikalske identitet? Det er nogle af de spørgsmål, forskningen skal give os svar på.

Meningsfuldt samarbejde

Både Meningsfulde Øjeblikke, med patientperspektivet i fokus, og Health Care Performances, med musikerperspektivet i fokus, arbejder i krydsfeltet mellem to fagverdener. Der blev derfor gjort en stor dyd ud af at lære hinandens universer at kende. *"I starten var det en stor overvældelse at opleve musikernes dannelse og deres kunstneriske måde at leve på. Det var en stor oplevelse at få lov til at kigge ind i en anden verden. Men stadig en verden, hvor man arbejder meget med empati,"* fortæller Linette Thorn. Samarbejdet har været godt, åbent og lærerigt for alle involverede, og det er berigende for de studerende at opleve et samarbejde som dette, mener Margrethe Langer Bro: *"Koblingen mellem sygeplejefaglig omsorg og omsorg i musik er meget inspirerende, fordi det giver en øget opmærksomhed og tiltro til ens egen sanselighed. Herigennem får musikerne en dybere forståelse for at skræddersy musikalske oplevelser til den enkelte patient – at se mennesket bagved patienten. De mange niveauer og perspektiver, der er i spil på én gang, styrker de studerendes sociale, personlige og professionelle kompetencer – vigtige erfaringer, der kan inspirere til, at de selv kan søsætte tværfaglige samarbejdsprojekter til gavn og glæde for andre udsatte grupper i samfundet."*

"Det er essentielt, at musikerne bliver grundigt forberedt til denne form for musikalsk praksis, og at de samtidigt bliver fulgt tæt før, under og efter musikken. Både i forhold til patienternes individuelle situation og behov, intensiv-miljøet, samarbejdet med personalet, men også i forhold til det at gribe det musikalske øjeblik sammen med patienten."

Omstillingsparathed og evnen til at skabe en tryk og tillidsfuld ramme er afgørende, så musikken herved kan udfolde sig frit og tilpasses patientens reaktioner på musikken. Det kræver en empatisk og lyttende tilgang og her kommer det etiske aspekt ind i billedet. Man kunne kalde det for omsorg i musik. Både omsorg overfor patienten, men også overfor musikerens egen sårbarhed i situationen."

Margrethe Langer Bro
Pianist, lektor og ph.d.

Selvom mødet mellem de to fagverdener kunne virke overvældende i starten, så stod det hurtigt klart, at der er betydelige ligheder, der gjorde samarbejdet let. Både sundhedsfaglige og musikere arbejder med empati og fleksibilitet. Musikeren og sygeplejersken er begge uddannet til at læse momentet og tilpasse sig dertil. De to verdener er altså ikke så uforenelige, som man måske skulle synes. *"Det lyder jo som en skør idé. Levende musik på intensiv. Hvordan kan det passe ind? Men det gør det bare,"* siger Linette Thorn.

Hvad skal vi bruge forskningen til?

Begge forskningsprojekter har den intension, at de med deres særskilte perspektiver kan gøre os klogere på, hvordan musik på intensiv kan og skal gøres på bedste vis. Når man vil implementere nye tiltag i velfærdssamfundet, kræver det evidens og resultater. Derfor er forskningen på området meget vigtig. *"Det er en blåstempling af, at musik på intensiv ikke bare er gåk og løjer. Det virker faktisk,"* fortæller Linette Thorn. Efter de gode resultater fra Meningsfulde Øjeblikke, har Region Midtjylland i samarbejde med den europæiske organisation Culture for Health anerkendt vigtigheden af indsatsen og har bevilget penge til i et år at kunne tilbyde musikoplevelser på intensiv og samtidigt udvikle Best Practice. Derudover udvides indsatsen til intensivafdelingerne på Regionshospitalet Gødstrup. Det har aktuelt skabt en jobmulighed for et par studerende

fra DJM, der i det kommende år ansættes som fast tilknyttede musikere til tre intensivafdelinger på AUH, hvorefter tilbuddet implementeres permanent til Aarhus Universitetshospital og Regionshospitalet Gødstrup.

På samme måde er det meget vigtigt at få viden om musikernes udbytte og påvirkning gennem projektet Health Care Performances. Det kan gøre os klogere på, hvordan fag som Musik og Sundhed kan uddanne musikerne på bedste vis til at indgå i social- og sundhedsfaglige sammenhænge. Samtidig kan det gøre det tydeligt, hvilke potentialer arbejdet med kunstnerisk medborgerskab har. Et potentiale der kan skabe nye arbejdsmuligheder for musikere fremover.

Meningsfulde Øjeblikke er i sin afsluttende fase med flere forskningsartikler på vej. Health Care Performances er grundet Covid-19 forsinket, men forventes afsluttet i løbet af år 2023.

Frederik Sandfeld
Guitarist
og Linette Thorn
Intensivsygeplejerske
intensivafdelingen,
Aarhus Universitetshospital

REFLEKSIONER Om Musik på Intensiv

af Sebastian Ile

Kandidatstuderende i klassisk guitar

Uddrag af bacheloropgave

Sebastian Ile
Kandidatstuderende i klassisk guitar

Playing at the hospital is very different than playing on stage for an audience, at an exam or competition. Here, it is not about you. It is not about impressing the jury or showing your skills on the instrument.

Here, it is simply about the patients and using the music as a service for them.

Before performing for the patients, it is important to love yourself and then you can start sending unconditional love to others. In the words of Pepe Romero, one of the best classical guitarists in the world, he said, and I quote: "What do I do before I go out to play, besides warming my fingers? I warm up my heart." This quote fits perfectly for this kind of performances.

When I enter the room where the patients are, the feeling of just staying there is harsh. It can make you feel sick even if you are healthy. The machines, the beeps of the machines, the white walls, the patient in the chair or bed, everything is unpleasant. The patient is lying there in the bed or chair and some of them can't even make facial expressions, some of them sleep, some of them look at you seriously or barely smiling. It is a whole different experience to be in, but it is important to realize that you are not on stage anymore. Those pieces that you are about to perform, you are not going to play them in the same way you did on the stage. What I am doing is that I am connecting with the patient energetically and intuitively. This is crucial. I am doing my best to feel them, even if they don't talk or show facial expressions.

After that I look at the patient, putting a gentle smile on my face. I am looking to see if they are reacting in a certain way, smiling, or even

crying. Usually, what is very pleasant for them to listen to is pieces by Bach in a major tonality or romantic pieces. Jazz arrangements work very well here, especially those with beautiful, calming harmonies in a slow tempo. Some of them, on rare occasions, prefer rhythmical music like blues or just rhythmical in a way that is happy and energetic. In the end it's up to the player what pieces should be performed, as long as it is suitable for the patient.

When I was performing for a patient at the hospital and was told by a nurse that the stress level decreased, I was stunned to realize how powerful music can be upon a person's health. She told me that after I have played for the patient, the pain level decreased with 32 percent and the stress level decreased with 50 percent.

I have enjoyed performing for the patients and nurses. It was a very interesting experience and quite pleasant. I felt that I was doing something very valuable with music and I wish to continue with this in the future, not only at the hospital, but also at care homes for old people, for ill children and in prisons. It is something that I love doing and it is different than just playing normally on stage. Bringing music in those people's lives when they need it, is what makes my heart smile.

I have found out that music has indeed tremendous healing power and even for those in the Intensive Care Unit who can barely move or talk, it can still make a difference in their life, big or small. It can be used to improve one's emotional, mental, and spiritual health indeed by anyone who wishes for it.

SOL

SAMMEN OM LEVENDE MUSIK

I projektet SOL, Sammen Om Levende Musik, har Det Jyske Musikkonservatorium samarbejdet med Levende Musik i Skolen (LMS), Aarhus Kommune og Region Midtjylland, med det formål at danne en alliance mellem dansk musikliv og danske sundheds- og velfærdsindsatser. Formålet med denne alliance er at skabe musikoplevelser for udsatte og sårbare borgere, og projektet viser, at man gennem sådanne musikoplevelser skaber livsglæde, trykthed, omsorg og glæde.

Udgangspunktet for SOL var, at man ønskede at skabe skræddersyede musikforløb for borgere og patienter, hvor man insisterede på den gode kunstneriske kvalitet. Derfor skabte man SOL som en platform, hvor fællesskab og samarbejde kan opstå på tværs af fagområde, og hvor hver enkel faglighed styrkes gennem hinanden.

SOL er støttet af Statens Kunstfond og Region Midtjyllands kulturudviklingsmidler og har løbet fra 1. september 2020 til 31. december 2021. I den periode har der været afholdt over 50 koncerter fordelt på en dialyseklinik på Regionshospitalet Horsens, en børne- og ungeafdeling i Region Midtjylland, samt på folkehuse og plejehjem i Aarhus Kommune.

Med SOL samarbejdet ønskede de involverede parter at tilbyde musik af høj kvalitet til udsatte borgere, samtidig med man ville skabe større forståelse for, hvordan man på bedste

vis kan rekruttere, opkvalificere og matche musikerne, så de er bedst klædt på til at træde ind i det sårbare rum. LMS har i årevis arbejdet med at sende professionelle musikere ud at spille i grundskolen, og det var deres metoder og tilgange, man ønskede at udvikle og overføre til sundhedsfeltet. *"LMS gik ind i SOL med et ønske om at få indblik i, hvordan man arbejder med sundhed i en kommunal og regional sammenhæng, og hvordan musikerne kan indgå i disse sammenhænge. Både fordi det vil være med til at skabe et større arbejdsmarked for musikerne, men også for at sikre at den musik, der kommer ud til borgerne, har den kvalitet, som vi synes alle har ret til,"* fortæller Gitte Abildtrup, direktør i LMS.

DJM's vigtigste rolle i SOL har været at bistå den faglige opkvalificering af musikerne og forberede dem på mødet med det, i nogle tilfælde, meget sårbare publikum. Arbejdet har bestået af undervisning, vejledning og supervisioner undervejs. Derudover har DJM's rolle været at bidrage til videnskabelige resultater og artikler på baggrund af SOL-samarbejdet.

"Ud over effekten af musikken som en sundhedskraft for sårbare mennesker skal vi også have øje for, hvordan professionelle musikere kan blive klædt på til at være musikere netop i en sundheds- og plejesammenhæng. Det er jo et andet sigte end traditionel underholdning," siger Keld Hosbond, konstitueret rektor på DJM.

”Vi har aldrig været i tvivl om, at det virker. Men med SOL kan vi nu bevise det sort på hvidt. Det har en enorm betydning i forhold til at udbrede musikken i hospitalsregi. I Regionen håber vi, at man kan få skabt en mulig levevej for musikere, hvor kvaliteten er i højsædet, og hvor man tager højde for de etiske aspekter - også overfor musikerne. Og her skal vi bruge erfaringer og viden fra SOL.”

Louise Gravers Andersen
Konsulent i Regional Udvikling, Region Midtjylland

Musik på plejehjem og folkehuse

I Aarhus Kommune har koncerterne været afholdt på plejehjemmet Ankersgade og folkehuse Hørgården og Vejlbj. Alle koncerter er blevet evalueret af Aarhus Kommune.

Beboernes modtagelse af musikken har været rigtig positiv. Generelt har beboerne været enormt berørte af og glade for koncerterne, og det er tydeligt, at musikken har øget livsglæden for beboerne. De har oplevet glæde, begejstring og spænding og den positive påvirkning har i høj grad fulgt med beboerne efter koncerterne. Derudover har koncerterne haft den effekt, at det har skabt nye fællesskaber for både beboere og medarbejdere. Det har givet anledning til at mødes og få fælles oplevelser, og det har for mange været et tiltrængt friskt pust i hverdagen. De har under koncerterne oplevet et fællesskab i musikken, hvor de har klappet, grinet og sunget sammen, ikke blot med andre beboere, men også med medarbejderne. *”Man får en rigtig god oplevelse, når man står foran de dygtige musikere, fordi de er vant til nærheden. Det gør en kæmpe forskel for borgerne, og man kan se glæden og fællesskabet vokse ud af det. Fordi musikerne iscenesætter en oplevelse, som ikke bare er at stå på en scene, men at have nærvær og dialog med publikum undervejs, så bliver det en gensidig oplevelse,”* fortæller Morten Lind Pedersen, konsulent i Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune.

Musik på et dialyseafsnit

På Dialyseafsnittet på Regionshospitalet Horsens har SOL-musikerne spillet for patienter i dialysebehandling, samt sygeplejerskerne på afdelingen. Koncerterne er blevet veldokumenteret og analyseret ud fra stribevis af interviews, observationer og refleksioner. Ud af dette er der på nuværende tidspunkt udgivet to videnskabelige artikler.*

Også på dialyseafsnittet fandt man, at koncerterne var højt værdsat af patienter og sygeplejersker. Patienterne oplevede, at musikken brød den lange behandlingstid, som en dialysebehandling er. Det skabte et mentalt frirum, hvor både medarbejdere og patienter oplevede ro og større velvære, hvor tiden kunne vandre frit og bringe minder frem i lyset. Musikken var et særdeles værdifuld afbræk for alle deltagende, og havde stor betydning for deres mentale og fysiske velvære.

Musikerens essentielle rolle

Musikernes evne til at tilpasse musikken til publikum og konteksten er også i SOL helt essentiel. Både på folkehuse, plejehjemmet og på dialyseklinikken bliver musikkens høje kvalitet fremhævet som en vigtig del af succesen. *”Kvaliteten, synes jeg, var god. De var allesammen veluddannede. Og deres stemmer. De var skolede. Det betyder rigtig meget. Det gjorde det jo værdifuldt. Det gjorde oplevelsen værdifuld,”* fortæller en beboer på

plejehjemmet Ankersgade. Udover den høje kunstneriske kvalitet var det ikke mindst musikernes empati, sociale bevidsthed og evne til at tilpasse musikken, der gjorde oplevelserne helt specielle for såvel patienter, beboere, sygeplejersker og medarbejdere.

Musikerne i SOL skulle tilpasse sig ganske forskellige publikum og situationer med det til fælles, at det var en sårbar gruppe, de stod overfor. På plejehjemmet og folkehuse var beboerne og medarbejderne meget begejstrede for musikernes interaktion, fortællinger, vittigheder og musik tilpasset deres alder. På dialyseklinikken var patienterne og sygeplejerskerne særligt begejstret for musikernes evne til at tilpasse musikkens repertoire og intensitet til patienternes sindstilstand og energiniveau. *”De er ekstremt opmærksomme. Virkelig. Sikkert fordi de er så musikalske og derfor kreative og sensitive mennesker,”* fortæller en sygeplejerske.

At tilpasse sig på denne måde kræver en særlig empati, musisk bevidsthed og forståelse for det rum, man skaber med musikken. Det er her DJM i høj grad har kunnet bidrage med erfaring og opkvalificering af musikerne. Alle musikere i SOL har været professionelle musikere, der har været tilknyttet LMS, og dermed haft erfaring med formidling. Alligevel har der været brug for opkvalificeringen, fortæller Gitte Abildtrup, direktør i LMS:

”I SOL har der været brug for noget ekstra uddannelse af musikerne, der forbereder dem på at træde ind i den sårbare kontekst. Der er nogle ting, som er nødvendige at blive bevidst om som musiker. Også fordi man som musiker selv kan blive berørt af den kontekst, man træder ind i. Det er et vigtigt ansvar, at vi tager det alvorligt, så musikerne er bedst muligt forberedt på de situationer, de kan komme i. Musikernes opkvalificering gennem SOL har gjort dem bedre til at træde ind i den sårbare kontekst og bevare et nærvær samtidig med en stor professionalisme.”

Samarbejde

Samarbejde er et kerneelement, når man arbejder med kunstnerisk medborgerskab. I SOL skabte man en platform, hvor fællesskab og samarbejde kunne opstå på tværs af fagområder, og hvor hver enkel faglighed blev styrket gennem hinanden. SOL har været en afprøvning af, hvordan man kan samarbejde på tværs af de forskellige instanser og samtidig udvikle en struktur, som kan rumme det professionelle samarbejde. *”I kommunen kan vi sagtens få musikken ind ad døren. Men det blev hurtigt tydeligt for os, at hvis vi ville arbejde mere professionelt med kultur i sundhedsammenhæng, så var det vigtigt, at vi samarbejdede med nogle aktører, som havde kendskab til den anden side af bordet. Aktører som LMS, der kan levere professionelle musikere, som kan skabe den gode æstetiske oplevelse.”*

* (Musical Breaks – Live Music in a Hemodialysis Setting – A Qualitative Study on Patient, Nurse, and Musician Perspectives og Live Music During Haemodialysis: a Multiple Methods Randomized Controlled Pilot Study. Begge artikler skrevet af: Margrethe Langer Bro, Jeanette Finderup, Rineke Smilde, Pia Dreyer og Bibi Gram.)

Og DJM, der har hjulpet med at opkvalificere musikerne, så de kan træde ind i en sårbar kontekst,” fortæller Morten Lind Pedersen, konsulent i Aarhus Kommune.

Projektet har genereret en masse god erfaring om, hvordan det er at arbejde på tværs af de forskellige faggrupper og sektorer, og hvordan man kan bruge hinanden. Og derudover har det cementeret påstanden om, at musikken er med til at gøre en forskel for udsatte og sårbare grupper. *”Der er et stort potentiale i samarbejdet i SOL, ikke mindst fordi vi alle sammen er enige om, at musikken kan være med til at gøre en forskel,”* siger Gitte Abildtrup. Med SOL er det bevist, at musikken gør en forskel, og at samarbejdet på tværs af kultur- og sundhedssektorer godt kan fungere. Så nu skal der findes en vej at videretage det i fremtiden.

Det er ikke svært at få ideer, og SOL er en rigtig god idé. Det, der er svært, er at drifte og forankre det, så det består som en levedygtig model for fremtiden. Men med SOL har alle parter fået en masse gode erfaringer og kontakter, hvilket er et stort skridt på vejen mod mere samarbejde mellem kultur- og sundhedsaktører i samfundet. *”SOL går ind og lægger en ny standard med DJM’s opkvalificering af musikerne. Samtidig opstår der et nyt økosystem, som vi kan høste fra i det videre arbejde. Vi har fået lavet en infrastruktur, som kan sikre kvaliteten, som gør, at de ansatte kan se relevansen,*

og hvor alle klædes bedst på til opgaven. Og derudover er SOL banebrydende ved, at der er lavet en struktur for, hvordan musikere kan tjene penge på at spille i sundhedsvæsenet,” udtaler Louise Gravers Andersen.

Selvom projektet nu er afsluttet, så lever erfaringerne og læringen videre hos aktørerne. Særligt er strukturen bag samarbejdet, opkvalificeringen af musikerne og de etiske overvejelser uundværligt for det videre arbejde.

Peter Lund
Guitarist
Dialyseafsnittet
Regionshospitalet Horsens

REFLEKSIONER

Om SOL

af borgere, patienter, medarbejdere og musikere

“

Borgerne på folkehuse og plejehjem

”Det er en del af livsglæden for mig at komme ud og opleve musik og sang.”

”Man gik glad derfra. Det var så spændende alt sammen. Man føler sig gladere og sludrer med de andre, når man går derfra. Man føler sig opstemt.”

”Vi har glædet os til det, specielt dagene før. Det har gjort en sommetider kedelig hverdag lidt sjovere. Jeg vil virkelig håbe, at der kommer flere af sådan nogle arrangementer. Det er så da helt skønt.”

”Jeg oplevede koncerterne, som et rigtig dejligt brud i hverdagen. Jeg har en demens-kone, så vi kommer ikke så meget ud. Men vi kan så godt lide at komme afsted hjemmefra, og vi bor så tæt på, så det er så dejligt, at jeg bare kan køre hende i kørestolen lige herover. Det var dygtige musikere, og det betyder noget. Men det er lige så meget arrangementet i sig selv. Det giver det afbræk i hverdagen, så selvom det er musik, jeg normalt ikke var gået til, så kommer jeg afsted hjemmefra. Jeg har opgivet at komme i Musikhuset.”

“

Medarbejderne fortæller

”Ens puls kører helt ned, og man får lige tomt hovedet, og det giver sådan et break.”

”Det er en gave. Det er virkelig en gave at få lov til at opleve. Det er en stemning, du slet ikke kan beskrive. Når du har haft den halve time og går derfra, så er du så taknemlig, fordi det har været muligt, og du får det, mens du er på arbejde.”

“

Patienterne på dialyseafsnittet fortæller

”Jeg var inde i mit eget rum.”

”Da det var så stille og så roligt, så tænkte jeg på havet. Bølgerne, der kom susende lige så stille og så roligt altså. Man kan forestille sig nogle billeder.”

”Det er tilladt bare at være sig selv, når man hører musikken, og det er jo afslappende i sig selv. Det forbedrer dagen.”

REFLEKSIONER

Musikerne på folkehusene fortæller

"Vi er meget rutineret i at møde folk, der hvor de er, både socialt og kognitivt. Det at kunne justere både i niveau og repertoire. Vores forsanger kan sagtens finde på at gå ud til publikum, og så spille noget, vi andre ikke kender, og så inviteres vi til at spille med. Det giver en fantastisk kontakt."

"Jeg er overrasket over, hvor rørt jeg kan blive, selvom vi har gjort det mange gange før. Musikken kan få nogle til at græde, og nogle til at grine. Nogle, der måske har det lidt svært, kan få et frirum til at være nede i kroppen, frem for at være i hovedet. Så kommer der jo minder. Jeg har til en koncert f.eks. spillet Jens Vejmand, og så var der en senil dame, der stillede sig op og sagde: "Nu er jeg over halvfems, og min far var vejmand, og han har stået ved siden af mig de sidste tre minutter. Tak, fordi I gjorde det her muligt." Så må man også lige holde på sig selv, for ikke selv at bryde sammen."

(Citater fra hhv. artiklen Musical Breaks og fra evalueringen af SOL fra folkehuse og plejehjem)

Musiker på dialyseafsnittet fortæller

"At deltage i det her rum føles som et udviklingsspringbræt, både som musiker og som menneske."

FREMTIDEN

PÅ DET JYSKE MUSIKKONSERVATORIUM

Arbejdet med kunstnerisk medborgerskab på Det Jyske Musikkonservatorium er ikke slut. De trædesten, der er lagt af de sidste mange års arbejde, skal fortsat bane vej for et nysgerrigt, ydmygt og inviterende konservatorium. Håbet og forventningen er, at kunstnerisk medborgerskab er med til at forme konservatoriets udvikling og fremtid.

Det Jyske Musikkonservatorium i Holstebro

En stor milepæl i DJM's fremtid er oprettelsen af en afdeling i Holstebro. Fra september 2023 starter en bachelor- og sidenhen en kandidatuddannelse i rytmisk musik og samskabelse, som vil ende med 30 studiepladser i alt. Oprettelsen sker som led i den politiske beslutning om at udflytte udvalgte uddannelser fra byerne og ud i landet, med ambitionen om at kunne understøtte faglige miljøer rundt om i landet. Udover DJM skal Den Danske Scene-kunstscole ligeledes oprette en afdeling i Holstebro.

Visionen er, at man kan skabe et fælles videregående uddannelsesmiljø inden for Kulturministeriets område. *"Det bliver meget interessant at se, hvordan det ser ud om fem år. Vi på DJM glæder os enormt meget til at samarbejde med alle kulturinstitutionerne i Holstebro og se, hvad der kan vokse ud af den samskabelse, som er alles ambition,"* siger Maria Amitzbøll, administrationschef på DJM.

Uddannelsen i rytmisk musik og samskabelse bliver en ny uddannelse, hvor de bedste elementer fra de nuværende rytmiske og skabende uddannelser samles i én. Det bliver en rytmisk musikuddannelse som tones i samskabelsens farver. Derudover bliver kunstnerisk medborgerskab et solidt grundlag for uddannelsen. En måde at gøre dette bliver f.eks. gennem praktikker med aktører som andre kulturinstitutioner, kommuner, hospitaler eller lignende. Ledelsesfagene bliver på samme måde vinklet mod kunstnerisk medborgerskab, hvor ledelsen af et sammenspilshold kunne være med udsatte unge eller et lungekor på hospitalet.

Når man skaber en ny uddannelse fra bunden, giver det mulighed for at lægge kunstnerisk medborgerskab ind som endnu fastere grundsten, end man kan i allerede eksisterende uddannelser. På den måde bliver kunstnerisk medborgerskab og samskabelse en obligatorisk og helt fundamental del af de nye uddannelser.

Placeret i Holstebros mangfoldige kulturliv De nye uddannelser kommer til at ligge centralt i Holstebro på Slagterigrunden, som er Holstebros gamle slagteribygninger, der huser forskellige entreprenører, kulturaktører, foreninger og institutioner, som alle på sin vis kredser om kulturlivet. Ambitionen er, at de forskellige aktører skal samarbejde og bruge

hinanden, og derfor er forhåbningen også, at de kommende konservatorieuddannelser kommer til at blive en del af det sprudlende kulturliv. *"Jeg forestiller mig, at konservatoriet kan blive en aktiv medspiller i kulturlivet i Holstebro. Der er gang i mange spændende og vigtige tiltag med dans, musik og andre tværdisciplinære aktiviteter. Dem skal vi ind og lege med, understøtte og være en aktiv del af,"* fortæller Keld Hosbond, konstitueret rektor på DJM.

Holstebro Musikskole

En anden vigtig medspiller bliver Holstebro Musikskole. Mens bygningerne klargøres ved Slagterigrunden, flytter konservatoriet i første omgang ind på Holstebro Musikskole. Og fordelene er ikke til at overse. Holstebro Musikskole har en helt central plads i kulturlivet i Holstebro, og er samtidig en institution, der ihærdigt kæmper for at drive musikskole med kunstnerisk medborgerskab som rettesnor. *"Kunstnerisk medborgerskab ligger i Musikskolens DNA. Vi skal bruge dem som sparringspartnere og til at skabe en alliance af partnere, som er helt nødvendig, når vi ikke blot vil undervise i samskabelse, men også reelt vil lave samskabelse med lokalmiljøet,"* siger Keld Hosbond.

Holstebro Musikskole er på mange måder en traditionel musikskole med hold- og solundervisning, skolesamarbejder og talentlinje. Derudover er der Musikalsk Grundkursus (MGK), som er en musikonservatorieforberedende uddannelse for unge i alderen 14-25 år, med hovedsæde i Holstebro og undervisning i Skive, Viborg og Herning. Holstebro Musikskole er del af et campusområde, Bisgårdmark, som også huser Orkesterefterskolen og studieboliger. *"På Bisgårdmark har vi et helt særligt miljø, som man ikke finder ret mange andre steder. Vi har vores eget kultu-*

relle økosystem," fortæller Jens Dammeyer Sørensen, musikskoleleder på Holstebro Musikskole.

På Musikskolen er man ikke i tvivl om, at kulturlivet i Holstebro er noget særligt, som giver gode betingelser for at arbejde med kunstnerisk medborgerskab: *"Kulturen i Holstebro bygger på en lang tradition for at samarbejde og på at insistere på kulturens berettigelse. Det særlige ved Holstebro er, at vi er mange kulturinstitutioner, og der er en stor lyst til at samarbejde. Man er nødt til at tænke på den her måde i Holstebro. Vi er for små hver især til at skulle kæmpe mod hinanden om de samme brugere. Når vi samtænker vores aktiviteter, platforme, miljøer og venues, så opstår der et nyt fælles ståsted. Og det arbejder vi i høj grad på at bidrage til,"* siger Jens Dammeyer Sørensen.

Holstebro Musikskole arbejder ligesom DJM med kunstnerisk medborgerskab som en strategisk rettesnor for deres arbejde. Det gør de ved at udvide kataloget af samarbejder, snitflader og tilgange til musikundervisning. De bestræber sig på at nå ud til så stor en del af befolkningen som muligt, og ser samskabelse som en helt central del af det at drive musikskole i dag.

"Vi er jo egentligt en traditionel institution. Derfor bliver der også lagt mærke til, når vi gør noget anderledes og prøver nye formater af. Det skaber stor opmærksomhed, og det bliver modtaget med stor positivitet. Vi har f.eks. overtaget driften af en øvelokaleforening, som vi åbnede op, og gjorde inkluderende for andre end de traditionelle brugere. Vi er nu ved at relancere stedet, Horisont, og det får allerede meget positiv opmærksomhed fra borgere og politikere. Vi har ved at udvide horisonten

Foto: Martin Dam Kristensen

fået skabt et sted, som kan rumme mange forskellige aktiviteter og komme flere borgere til gavn. Vi samarbejder meget med andre kunstinstitutioner i byen om, hvordan vi får flyttet fodsåler – altså flyttet mennesker andre steder hen, end de plejer, så de opdager alle de gode tilbud, der er i byen. Det skal ikke bare være vores sted. Det skal være vores alle-sammens sted," fortæller Jens Dammeyer Sørensen, og Linda Kaul Steffensen, souschef på Holstebro Musikskole, tilføjer: *"Det, der er interessant nu, er at forsøge at flytte os væk fra vores egne siloer og flytte nogle aktiviteter ud til steder, hvor der kommer andre folk. Disse bevægelser er i gang i Holstebro, og vi vil rigtig gerne gå forrest og trække mere i den retning."* Linda Kaul Steffensen er desuden ansat som studieleder på konservatoriets nye uddannelse i Holstebro.

Samarbejde og samskabelse

Holstebro Musikskole glæder sig til samarbejdet med DJM, som de ser som en mulighed for at afprøve endnu flere tilgange til kunst med kunstnerisk medborgerskab som rettesnor. *"Jeg ser samarbejdet med DJM som et praksis-*

fællesskab, hvor vi skal udvikle de forskellige samarbejdsformer inden for feltet kunstnerisk medborgerskab. Konservatoriet kommer med afsæt i højeste kunstnerisk kvalitet, og vi har foden meget dybt nede i civilsamfundet og i netværket med lokale aktører, og har stor erfaring med forskellige samarbejdstyper. Det giver en snitflade, hvor vi skal udvikle projekter, og hvor vi kan hjælpe de studerende til at få nogle rigtig gode oplevelser og en stor læring. Der vil vi stille vores erfaringer til rådighed. Naturligvis skal det også handle om god musikuddannelse, men det er vi alle sammen dygtige til. Det nye og spændende ligger i at samarbejde om at understøtte uddannelsen med afsæt i kunstnerisk medborgerskab. Og med det være med til at udvikle vores by, samt udvikle tænkningen hos os og hos andre aktører i området," fortæller Linda Kaul Steffensen.

”Man får ikke blot givet et talent til sit eget bedste. Man får det givet til det fælles bedste. Den drejning af tænkningen er en vigtig del af uddannelsen, og det vil vi fortsætte med at tilstræbe.”

Keld Hosbond
Konstitueret rektor, DJM

På DJM er begejstringen for det kommende samarbejde også stor.

”I Holstebro er der gang i mange ting på kryds og tværs, og samskabelsen blomstrer i fuldt flor. Så mange af de ting, vi arbejder på at indføre her, kommer slet ikke som nogen overraskelse for dem. Det har de allerede fuldt gang i, og det bliver en stor læring for os at komme med i. Vi kommer også til at lære en masse om det, vi kalder ’globaliseringsprocesser’ – hvor man er lokalt forankret, men med et globalt udsyn. Det er jo på en måde hele idealet bag vores arbejde med kunstnerisk medborgerskab. Et ideal om, at man skal kende sig selv, men i en global kontekst. Man skal have en stolthed over, hvor man kommer fra, men med en åbenhed over for verden. Det er det globale kunstneriske medborgerskab, og det er denne tanke, uddannelserne skal fødes ind i.”

Keld Hosbond
Konstitueret rektor, DJM

Der vil derfor også blive et stort fokus på internationalt samarbejde og praktikker på de nye uddannelser. Planen er at etablere faste samarbejdsaftaler med andre Nordiske lande, så de studerende har en direkte indgang til at komme ud i verden.

”Noget af det, vi kan bidrage med i Holstebro, er, at vi har en meget stor erfaring med international udveksling af studerende og samarbejde med udenlandske musikinstitutioner. På den måde kan vi byde ind med noget for-

skelligt, og jeg tror på, at vi vil opnå nogle rigtig gode synergiprocesser, når vi bringer vores forskellige kompetencer i spil. For det har vi til fælles – vi er vant til at hjælpe på kryds og tværs og byde ind med det, vi har. Og det er jo en grundsten i kunstnerisk medborgerskab,” fortæller Maria Ammitzbøll.

Fornyelse fryder

Med en konservatorieuddannelse i Holstebro, bliver byen garant for musikuddannelse for alle, fra første akkord til musikuddannelse på højeste niveau. Og der er bred enighed om, at samarbejdet kommer til at udvikle institutionerne på bedste vis. Drømmen er at få skabt et bæredygtigt samarbejde, hvor de forskellige kulturaktører ikke løber parallelt efter den samme bold, men hvor man gennem samskabelse når længere ud i samfundet og udnytter kulturens store potentiale.

”Som uddannelsesinstitution og som arbejdsplads, er det en gave at få lov til at starte noget op et sted som Holstebro, hvor det virkelig syder og bobler. Det giver mulighed for at prøve en masse af, og der er ingen tvivl om, at arbejdet i Holstebro kommer til at påvirke måden, vi gør det på i Aarhus og Aalborg. Det er enormt svært at skabe fornyelse ovenfra og ned i en institution, men ved at få nye miljøer og nye erfaringer, så undgår vi at kalke til. På den måde kommer fornyelsen også til at ske indefra,” forklarer Maria Ammitzbøll.

Og denne fornyelse er nødvendig, hvis man som konservatorium vil følge med samfundsudviklingen. Og det vil DJM. At arbejde med kunstnerisk medborgerskab er en måde at aktualisere konservatoriet og bevare en eksistensberettigelse i samfundet. *”Konservatoriet er til, fordi vi indgår som en vigtig og relevant part i vores samfund. Det er og bliver en stor*

del af vores eksistensberettigelse. Der bliver til alle tider sat spørgsmålstegn ved kunstens rolle og plads i samfundet, og med et fokus på kunstnerisk medborgerskab er vi som uddannelsesinstitution med til at tage vores ansvar og indtage en vigtig plads i samfundet,” siger Keld Hosbond.

Der er et stort fokus på kulturens rolle i samfundet. Hvad er det for en berettigelse, man har som kulturinstitution? Hvad er det, man bidrager med i samfundet? Det er spørgsmål, som både DJM og Holstebro Musikskole tager meget alvorligt og begge ser kunstnerisk medborgerskab som en del af svaret.

”Kunstnerisk medborgerskab på Holstebro Musikskole er opstået af nødvendighed. Vi kan se, at den traditionelle musikskole er udfordret. Så hvad er vores berettigelse, og hvad bidrager vi med ud over musikundervisning? Det er i høj grad at danne de unge i at være kunstnere, og her ligger kunstnerisk medborgerskab som en naturlig forlængelse. Tilgangen fordrer en samtale, som er nødvendig, når man vil bevare sin berettigelse som musikskole i dag og bidrage til samfundet.”

Linda Kaul Steffensen
Souschef, Holstebro Musikskole

Fremtiden er ung

Selvom det er svært at spå om fremtiden, så er ambitionen og forventningen, at kunstnerisk medborgerskab fortsat vil være en grundsten på DJM. Ikke blot fordi ledelsen ønsker det,

men fordi den unge generation kræver det. *”Den allerbedste årsag til, at kunstnerisk medborgerskab kommer til at blive på DJM, er de unge. Det er dem, det handler om, og de bliver ved med at insistere på denne dagsorden. Vi faciliterer den som ledelse, men det er den kraft, der kommer fra de unges behov for meningsdannelse, som driver det frem. Det karakteriserer i høj grad den unge generation nu, at det, de gør, skal give mening. Så hvis man ikke er i stand til at facilitere menings-skabelse, så misser man pointen som uddannelsesinstitution. Og det er ikke modstridende for et konservatorium, som stræber efter højeste kunstneriske kvalitet. For samtidig med, at vi ser de studerende tage det kunstneriske medborgerskab på sig, så ser vi dem også blive dygtigere musikere. Det skærper deres opmærksomhed på, hvad det er for et produkt, de vil lave,”* fortæller Keld Hosbond.

Forventningerne til fremtiden på DJM er derfor lys. Med de sidste års arbejde med kunstnerisk medborgerskab er skinnerne lagt til mere samskabelse, mere medborgerskabstænkning, mere demokratisk dannelse og mere samfundsbevidsthed på uddannelserne. Med det vil konservatoriet fortsætte kampen for musikkens vigtige plads i samfundet.

Foto: Martin Dam Kristensen

DIMISSIONSTALE FRA 2022

AF MARTIN KORSGAARD

Dimittend fra Det Jyske Musikkonservatorium, Aalborg

Tak til undervisere, ledelse, administration og til medstuderende.

Tak for at skabe rammerne for de sidste fem år af mit liv og mine medstuderendes. Tak for at give plads til læring og kreativitet. Plads til at prøve grænser af og til at finde ud af, hvor vi hver især er på vej hen. Det er vemodigt at skulle tage afsked med det her sted, og ikke mindst de mennesker, der giver liv til det. Men hvad så nu?

Det er et spørgsmål, vi nok alle får en del for tiden. Måske er det også et spørgsmål, vi har frygtet. For mit vedkommende kan jeg sige, at det er et spørgsmål, jeg har stillet mig selv i flere år nu, faktisk. Selvfølgelig var man glad og stolt, da man blev optaget på konservatoriet. Jeg tror, det har været en drøm for mange af os – hvis ikke os alle. Men ret hurtigt bliver livet på konservatoriet også hverdag. Og man begynder at tænke på fremtiden. På hvad der skal ske efter tiden på konservatoriet. For mit vedkommende begyndte jeg at stille mig selv en masse spørgsmål – omkring fremtiden og omkring mine forventninger og forhåbninger til fremtiden. Hvor vil jeg gerne bo? Hvor meget skal jeg arbejde? Hvor meget skal jeg hol-

de fri? Hvor mange penge skal jeg tjene? Hvor mange kan og bør jeg tjene? Burde jeg få en hobby? Alle mulige eksistentielle spørgsmål, ikke kun omkring musik og mit kommende arbejdsliv, men omkring tilværelsen som helhed. Så efter noget tid begyndte jeg at spekulere over, hvorfor jeg i virkeligheden havde, og fortsat har, brug for at finde et svar på alle disse spørgsmål.

Så en dag snakkede min kæreste og jeg om, hvad vi hver især havde lavet i løbet af dagen. Hun havde været på arbejde. Hun arbejder som kontaktpædagog for udsatte unge, der på den ene eller anden måde har slået sig på livet, og hendes arbejde er at hjælpe og guide de her unge mennesker tilbage på sporet. Jeg kan faktisk ikke huske, hvad hun præcis havde lavet den dag, men jeg kan huske, at jeg tænkte: Hold da kæft, hvor er det et meningsfyldt arbejde.

Og så kom snakken jo til at handle om, hvad jeg havde lavet i løbet af dagen, hvortil jeg bare kunne svare, at jeg havde siddet i otte timer og ledt efter den perfekte snare til lige præcis det track, jeg sad med den dag. (Okay, det er måske lidt overdrevet, jeg havde måske

Foto: Lucas Illanes

ikke brugt otte timer på det, men nogle gange føles det sgu sådan).

Og jeg tror, at det var der, det gik op for mig, hvorfor jeg stillede mig selv alle de spørgsmål. For lige i det øjeblik, når man bare ikke kan finde den fede snare, så virker det sgu ikke skide-meningsfyldt, det man laver. Hvem får nogensinde noget ud af det? Og er alle andre mennesker ikke skide-ligeglade?

Og så gik jeg lidt og spekulerede på, hvad musik i virkeligheden kan bruges til. Jeg tror måske også, at jeg var inde i en fase, hvor jeg var kørt lidt død i det hele. I at øve sig, musik og blive bedre. Jeg kunne ikke rigtig se meningen med det mere. Jeg syntes bare, det gik op i skalaer og rudiments, teknik og alt muligt kedeligt, som ikke betyder noget for andre end sådan nogle kæmpe nørd, der går på konservatoriet. Almindelige mennesker er jo ligeglade med, om man spiller en syg alteration over en eller anden 2-5-1. Og der er da for Guds skyld ingen følelser overhovedet i en paradiddle.

Men da gik det op for mig, at det var jo netop det! Det var jo følelsen i musikken, der i sin tid fik mig til at starte med at spille. Og selvom der ikke er følelser i paradiddle eller alterationer, så er der jo følelser i paradiddle og alterationer. Ikke når de står på et stykke papir – men når de bliver brugt som et redskab til at sige noget.

Jeg tror grunden til, at jeg startede med at spille musik, og grunden til at jeg forsat spiller og laver musik, er, at musik kan sige noget andet, og noget mere end ord kan. Og det er det, kunst kan. Det rammer noget indeni os, som vi ikke rigtig kan forklare. Men bare fordi vi ikke altid kan forklare det, så betyder det ikke, at vi ikke skal værdsætte det. Bare fordi vi ikke altid kan forklare det, betyder det ikke, at vi ikke skal tage det seriøst. Og det betyder ikke, at vi ikke skal værne om det. For det er netop her, det vi laver, giver mening. Det er også her, at de syge alterationer over en 2-5-1,

paradiddlerne, og ikke mindst de otte timers søgen efter den perfekte snare – det er her, de har sin eksistensberettigelse. (Og så vil jeg bare lige sige som en sidenote, at jeg tror altså slet ikke, at den perfekte snare findes. Man ender jo alligevel altid med at gå med den, man bare lige hurtigt kastede ind, for den var jo egentligt fed nok).

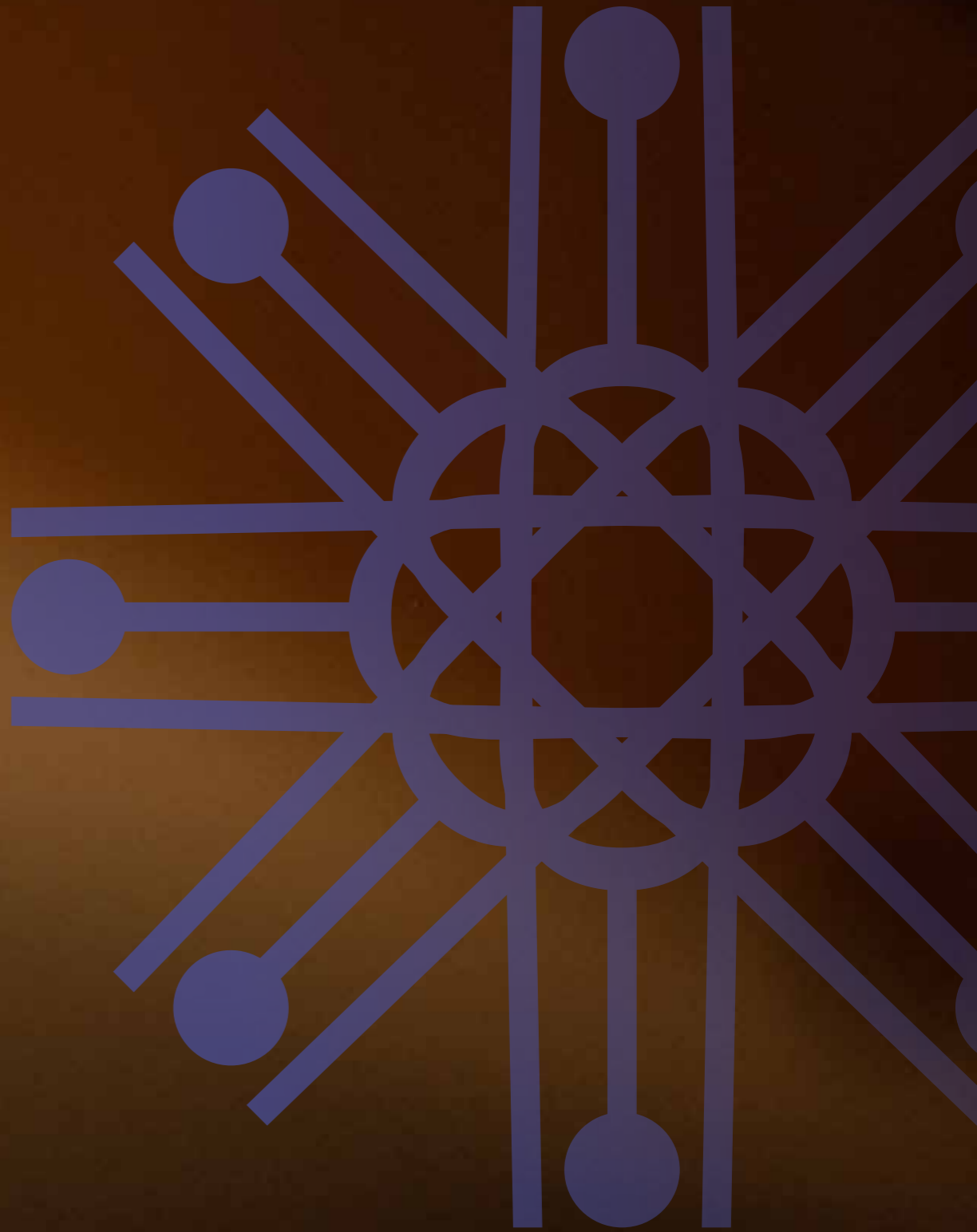
Min pointe er, at vi er ikke kun håndværkere. Musik er ikke kun et håndværk. Musik er kunst. Musik giver mening – til os der spiller, os der skriver og producerer, os der lærer fra os og giver musikken videre til nogle andre. Og ikke mindst så giver musikken mening ved, at dem der lytter til musikken, oplever en samhörighed. Vi oplever, at vi ikke er alene. Vi oplever, at andre mennesker nogle gange har det lige så svært, som vi selv har. Vi oplever også, at de har det lige så fedt, som vi selv har. (Nogle gange lidt federe faktisk. Det kan være svært her oppe i Nordjylland at trække den helt op på en 10'er på fedhedsskalaen). Men for at vende tilbage til det helt store spørgsmål: Hvad så nu?

Så vil jeg sige, at den her uddannelse, og det valg om at beskæftige sig med musik og bygge en karriere omkring musik, det efterlader os med et ansvar. Og det efterlader os med en pligt til at tage os selv og hinanden seriøst. Og tage det arbejde vi udfører seriøst. For det handler ikke kun om os selv mere. Vi spiller ikke kun musik for vores egen skyld – heldigvis. Fordi det her er større end os. Det handler om så ufattelig mange andre mennesker, end os der sidder her. Og derfor giver det, vi laver, mening. Fordi vi kan give noget til andre mennesker, som ikke findes andre steder.

Tillykke til os alle sammen, og held og lykke fremover.

Foto: Martin Dam Kristensen

Det Jyske
Musikkonservatorium
**The Royal Academy
of Music**